

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HISTORIE

AGRESE VE SPOLEČNOSTI

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karolína Cepníková

Občanská výchova se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Michal SVOBODA, Ph.D.

Plzeň, 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne

.....
vlastnoruční podpis

CHTĚLA BYCH PODĚKOVAT PHDR. MGR. MICHALOVI
SVOBODOVI, PHD. ZA VEDENÍ MÉ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE,
CENNÉ RADY A ODBORNÝ DOHLED.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 VYMEZENÍ AGRESE	4
2 TYPY A FORMY AGRESE	8
3 PŘÍČINY AGRESE VYVOLANÉ U ČLOVĚKA.....	13
4 MOŽNOSTI PŘEDCHÁZENÍ AGRESE.....	18
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ SE ZAMĚŘENÍM NA AGRESI VE SPOLEČNOSTI.....	22
5.1 PROJEKT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	22
5.2 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	25
5.3 DISKUZE	48
ZÁVĚR.....	51
RESUMÉ	53
SEZNAM LITERATURY	54
INTERNETOVÉ ZDROJE	56
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ	57
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

WHO – World health organization

Úvod

Agrese je ve společnosti velice rozšířený a známý pojem. Každý člověk si pod tímto pojmem představí něco jiného. Setkáváme se s agresí dennodenně, ať už přímo nebo jen zprostředkovaně skrz televizní zprávy a média. Agrese je velice široké téma, které je jen těžko uchopitelné a pojmenovatelné. Existuje na ni spoustu různých názorů, pohledů a teorií. Některé z nich budou přiblíženy v mé práci.

Všudypřítomnost agrese je hlavním důvodem, proč jsem si agresí ve společnosti vybrala jako téma své bakalářské práce a rozhodla se zabývat tímto tématem hlouběji.

V bakalářské práci jsem vymezila a popsala velice široký pojem agrese. Dále jsem vyzdvihla její pozitivní a užitečné stránky. V práci jsou popsány a vysvětleny některé formy a druhy agrese, kterých je obrovské množství. Následně hlavní příčiny a faktory, díky kterým agrese vzniká a které agresí ovlivňují. V práci jsou rozebírány způsoby prevence, které mají negativní agresí omezovat, utlumovat, a v nejlepším případě vymyčovat.

Teoretická část bakalářské práce je podložena velkým množstvím odborné literatury týkající se daného tématu.

Druhá část bakalářské práce je zaměřena prakticky. Jejím hlavním cílem je posoudit, jak často se vybraní respondenti reprezentující lidskou společnost setkali s agresí v uplynulém roce. Mimo jiné se zabývá dedukcemi a názory respondentů, tedy jaké pohlaví je častěji agresivní, jaká forma agrese bývá nejběžnější nebo jaká je dle jejich názoru hlavní příčina agrese. Postřehy jsou porovnány s otázkami na agresivitu, kterou sami respondenti působili v uplynulém roce na jiné.

Výzkum je zjišťován pomocí dotazníkového šetření a veškeré výsledky jsou vyhodnocovány v kontingenčních tabulkách a znázorněny v grafech. Následně jsou výsledky popsány a analyzovány deskriptivní metodou výzkumu.

1 VYMEZENÍ AGRESE

Agresi můžeme chápat jako snahu o úmyslné ublížení na zdraví nebo jako snahu o poškození majetku další osoby. Jde v podstatě o záměrné a cílevědomé chování zaměřené na způsobení negativních důsledků jedné nebo skupině osob. Klíčová kritéria pro rozpoznání agrese jsou:

- A. Ublížení
- B. Zaviněno chováním cizí osoby
- C. Záměr a úmysl

Definování agrese není jednoduché, nelze se smířit pouze se „záměrným ublížením“. V některých případech může jedna osoba ubližovat osobě jiné v dobré vůli. Například při poskytování první pomoci (resuscitaci), je zachraňující osoba zpravidla nucena zlomit postiženému tlakem žebra – čímž mu ublíží na zdraví.¹ Tento případ však nepovažujeme za agresi, protože je učiněn s cílem pomoci. Zachraňující osoba je dokonce v nastalé situaci právně chráněna. Kdyby postiženému nechtěně ublížila více, než byla osoba původně poškozena, nehrozí jí žádný trest. V praxi by to znamenalo, že pokud by zachraňující osoba resuscitovala člověka zaklíněného v autě a jeho vytažením by mu způsobila poškození páteře s následkem doživotní imobility, nemohla by být za to stíhána a akt by nebyl považován za projev agrese, protože byl prováděn za účelem pomoci. V podobné situaci se nacházejí kupříkladu hasiči, kteří při hašení neúmyslně poničí další majetek.

Z tohoto důvodu je nutné definovat agresi přesněji pomocí dalších znaků. Často se zmiňuje, že u agrese často dochází i k porušování sociálních norem, práv a lidských zásad. Právo naší České republiky agresi vymezuje tak, aby k ní v nejlepším případě vůbec nedocházelo, v horším případě, aby byla možnost se proti agresi bránit a adekvátně ji trestat.

Toto však není jediný problém, se kterým se musí vědci vymezující pojem agrese potýkat. To, co považujeme za agresi v naší společnosti, v jiné společnosti být považováno za agresi nemusí. Agrese velice úzce souvisí i s kulturou a vývojem dané společnosti.² Rovněž se

¹ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

² DAHLKE, Rüdiger. Agrese jako šance: psychická podstata zdravotních problémů a

objevuje v souvislosti s agresí pojem násilí. I když by se mohlo zdát, že jde o totéž, není tomu tak. Rozdíl je v oblasti důsledků. Násilí je agrese, kde je využita fyzická síla, která má vážné důsledky a je zpravidla zaměřená proti sobě samému, jedné osobě nebo skupině osob. Násilí je vždy považováno za agresi, oproti tomu agrese nemusí být vždy násilí.³

Světová organizace WHO rozděluje násilí podle dvou hlavních způsobů. Prvním způsobem je rozdělení násilí podle rozdílných vlastností pachatelů násilného činu, dělené na sebeřízené násilí (tzn. násilí, které je namířené proti vlastní osobě), interpersonální násilí (tzn. násilí, obrácené proti jiné osobě) a kolektivní násilí (tzn. násilí proti většímu množství osob příslušících k jedné skupině).⁴

Druhým způsobem dělení násilí je podle povahy nebo druhu těchto násilných činů, sem řadíme sexuální násilí, psychické násilí, fyzické násilí nebo deprivaci.⁵

Z předchozího textu a vlastní zkušenosti chápeme agresi jako něco špatného, avšak agrese nemusí být nutně chápána jako něco negativního. V některých případech pomáhá k překonání ohrožení nebo psychické integrity. Tato agrese neslouží a není zaměřena na destrukci oponenta, nýbrž na ochranu člověka jako jedince, ale i člověka jako druhu.⁶ Jakmile se člověk ocitne ve stresové situaci, kdy mu nebo jeho blízkým či věcem pro něj důležitých hrozí nebezpečí, spustí se fyzické mechanismy spojené s agresí, které ho donutí v nastalé situaci jednat a patřičně se bránit, nikoliv zamrznout. Sigmund Freud označuje agresi za vrozenou pudovou sílu, která se v jedinci hromadí, později vybuchne a dostane se na povrch, nejčastěji v těchto krizových situacích, kde zafunguje instinkt. Mnoho vědců zahrnuje agresi do instinktivistické teorie a považují tuto obrannou agresi za naprosto přirozenou oproti agresi destruktivní, která se v rámci obranné přirozené agrese vymyká.⁷

onemocnění. Přeložil Václav KLUMPAR. V Praze: Ikar, 2005. ISBN 80-249-0546-9.

³ LOVAŠ, Ladislav, 2010. *Agresia a násilie*. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

⁴ Z webových stránek Wikipedia <<https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1sil%C3%AD>> [cit.dne 12.2.2023] [online]

⁵ Z webových stránek Wikipedia <<https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1sil%C3%AD>> [cit.dne 12.2.2023] [online]

⁶ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

⁷ Z webových stránek Wikisofia <https://wikisofia.cz/wiki/Agrese_a_n%C3%A1sil%C3%AD,_jej%C3%AD_zdroje,_souvislosti> [cit.dne 12.2.2023] [online]

Ne vždy je ale agrese takto nevinná. Lze o ní mluvit spíše jako o donucovacích způsobech chování. V takovém případě je primárním cílem získání moci a schopnosti daného člověka ovlivňovat.⁸ Jan Poněšický ve své knize *Agrese, násilí a psychologie moci* interpretuje myšlenky W. Trimborna, který vysvětluje, z jakého důvodu člověk usiluje o získání moci nad ostatními. Trimborn tvrdí, že příčinou lidská sobeckost a narcistická povaha. Jedinec nesnese tzv. narcistickou frustraci, má strach ze své méněcennosti, znemožnění, bezvýznamnosti a bezcennosti. Jakmile se člověk ocitne v roli, kdy hrozí převaha druhé osoby, musí rychle přilnout k vítězi. Tady se pak objevují dvě varianty použití agrese. První variantou je použití agrese k získání, nabytí a znovunalezení vlastního sebevědomí. V druhé variantě je agrese použita ještě dříve, než daná osoba své sebevědomí ztratila, agrese je používána preventivně, zmíněná osoba má pocit nenapadnutelnosti díky své vlastní převaze.⁹

Doposud se pojednávalo především o pudové agresi. Existuje ale další agrese, která je cíleně osvojována, za účelem dosažení některých cílů důležitých pro člověka. Jaromír Janata ve své knize *Agrese tolerance a intolerance* vysvětluje, že pojem agrese je ambivalentní. To znamená, že tento pojem může být více významový. V knize popisuje rozdíly mezi negativní a pozitivní agresí. Zatímco negativní agrese je charakteristická zaměřováním se na přímé poškození druhé osoby, pozitivní agrese naopak zahrnuje chování, které směřuje k dosažení určitých výhod a cílů, které si jednotlivec stanoví.¹⁰

S příkladem pozitivní agrese se lze setkat na amerických univerzitách, kde jsou vychovávány agresivní typy manažerů. Škola je učí cílevědomosti a průbojnosti, s cílem dosáhnout nejlepšího uplatnění na trhu. Samozřejmostí je generování co největšího zisku pro vlastní společnosti.

Z toho vyplývá, že každý člověk by měl být ve svém životě určitým způsobem agresivní, aby mohl prosadit svoje cíle a touhy. Tento fakt máme zakořeněn i biologicky. Pokud bychom

⁸ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

⁹ PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. 2., dopl. vyd. Praha: Triton, 2010. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7387-378-3.

¹⁰ JANATA, Jaromír. *Agrese, tolerance a intolerance*. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-889-X.

se více zabírali sexuální agresí, zjistili bychom, že bez určité dávky agrese by nemohlo dojít k sexuálnímu styku, a tudíž by nebylo možné nikdy počít dítě.¹¹

S teorií existence pozitivní a negativní agrese se ztotožňuje i proslulý lékař a terapeut Reudiger Dahlke. Popisuje agresi jako všudypřítomný a nejdůležitější aspekt naší životní reality, a hlavně jako základní princip života a existence vůbec. Z toho vyplývá, že agrese se prolíná celým naším životem a nelze ji plně potlačit a zbavit se jí. Přesto při vědeckých rozborech a výkladech zůstává u agrese největším problémem lidský faktor – a to odpor a strach z ní. Lidé bohužel často vidí v agresi negativně působící zlo a jen málokdo si uvědomuje její pozitivní stránku, která přináší lidem odvahu a životní energii.¹²

Pozitivní zprávou je, že s vývojem dnešní moderní společnosti klesá i negativní agresivita. Již Emil Durkheim předpovídal, že získáváním vlastních individuálních charakteristik jedince¹³, se více projeví vlastnosti člověka, jako jsou vzájemný respekt, empatie, uznání a tolerance. Jeho předpověď se vyplnila a byla doložena ve výzkumu zaměřeném na srovnání kriminality v různých zemích světa.¹⁴

Z těchto poznatků o agresi vyplývá, že i přestože je agrese především vrozená a pudová síla, člověk je natolik inteligentní, že pomocí svého rozumu a sebeovládání je schopen naučit se svoji agresi určitým způsobem ovládat. S postupem času by bylo teoreticky možné veškerou negativní agresi vymýtit, to však za předpokladu dostatečného vzdělání a edukace lidí na celém světě.

¹¹ JANATA, Jaromír. *Agrese, tolerance a intolerance*. Praha: Grada, 1999. *Psyché* (Grada). ISBN 80-7169-889-X.

¹² DAHLKE, Rüdiger. *Agrese jako šance: psychická podstata zdravotních problémů a onemocnění*. Přeložil Václav KLUMPAR. V Praze: Ikar, 2005. ISBN 80-249-0546-9.

¹³ Z webových stránek Wikipedia <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Individuace>> [cit. dne 21.10.2022] [online]

¹⁴ PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. 2., dopl. vyd. Praha: Triton, 2010. *Psyché* (Triton). ISBN 978-80-7387-378-3.

2 TYPY A FORMY AGRESE

Agresivní chování se projevuje mnoha různými způsoby. Způsoby a samotná agrese má několik typů a forem. Formy agrese rozlišujeme podle postupu agresivně se chovajícího jedince a podle toho, jaký druh poškození zvolil. Jsou definovány na základě vnějších projevů chování daného agresora. Oproti tomu typy agrese rozeznáváme podle povahy a příčin procesů, které se týkají vnitřní stránky agresivního chování této osoby.¹⁵

Nejprve budou definovány formy agrese, mezi jejichž základní formy řadíme *přímou agresi* (přímo zaměřená na poškození oběti) a *nepřímou agresi* (nejedná se o fyzické nebo psychické ublížení konkrétní oběti). Další formy agrese, které rozlišujeme jsou *fyzická agrese* (nesmí zde chybět fyzický kontakt s obětí) a *verbální agrese* (jedná se pouze o slovní napadání).¹⁶

Rozdělení na přímou a nepřímou agresi zavedl v roce 1961 americký profesor psychologie Arnold Buss¹⁷, který tvrdí, že přímá agrese je ta, která se přímo zaměřuje a ubližuje fyzicky nebo psychicky dané oběti. Naopak o agresi nepřímou může jít pouze v případě, kdy se nejedná o fyzické nebo psychické ublížení danému člověku. Příkladem je poškození majetku oběti.¹⁸ Dále se do nepřímé agrese řadí pomluvy, nevhodné poznámky a žerty, což lze mimo jiné zahrnout také do verbální agrese.

Důležité je zmínit, že fyzické agresi zpravidla předchází nejprve agrese verbální. Z toho vyplývá, že verbální agrese je častější než agrese fyzická.¹⁹

Existují další specifické formy nepřímé agrese, jednou z nich je například agrese vztahová, která je definována jako snaha o izolování druhé osoby z kolektivu nebo vyhrožování osobě

¹⁵ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

¹⁶ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

¹⁷ Z webových stránek Wikipedia <https://en.wikipedia.org/wiki/Arnold_H._Buss> [cit. dne 21.10.2022] [online]

¹⁸ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

¹⁹ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. Soudní psychiatrie a psychologie. 4., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4332-5.

ztrátou vzájemného vztahu.²⁰ Tato agrese se v pozdějších fázích často překlene do agrese přímé a fyzické. V mnohých případech tímto způsobem začíná domácí násilí.

Členění agrese na fyzickou a verbální vychází v podstatě z techniky, kterou agresor zvolí a použije proti dané oběti. U fyzické agrese napadá agresor oběť svojí fyzickou silou se záměrem jí ublížit nebo uškodit. Za fyzické napadnutí oběti lze považovat například kopnutí, uhození nebo napadení za pomoci zbraně. Na rozdíl od fyzické agrese není u verbální přítomno žádné fyzické násilí, agresor se místo na poškození tělesné stránky oběti zaměřuje na poškození stránky psychické. Ke specifikovanému poškození je možno využít například nadávky, zesměšňování, osočování, pomluvy a další podobné verbální útoky. Do této formy agrese zahrnujeme i online agresi, kde agresori útočí písemnou formou na oběti přes sociální síť.²¹

Jak už bylo vysvětleno v textu výše, typy agrese rozlišujeme podle povahy a příčin procesů, které se týkají vnitřní stránky agresivního chování agresora. Příčiny agrese bývají různé. Nejčastěji hovoříme o psychických procesech odehrávajících se v nitru člověka. Na typy agrese se díváme především ze dvou hlavních hledisek:²²

1. Co agresivní chování u člověka způsobuje a vyvolává (*reaktivní a proaktivní agrese*)

Reaktivní agrese neboli také afektivní, zlostná nebo hostilní agrese (hostilita znamená negativní postoj k jedinci nebo více lidem²³), je agrese reagující na vnější podnět vyvolaný jinou osobou nebo skupinami osob. Jedinec, u kterého se reaktivní agrese projevuje se cítí jako oběť agrese nebo nevhodného chování vůči jeho osobě. Z toho důvodu nazpět reaguje agresí se záměrem poškodit, ublížit a způsobit bolest údajnému viníkovi. Oplácí to, co mu bylo vykonáno a nabývá dojmu, že se pouze brání. Z tohoto důvodu si osoba reagující v

²⁰ LOVAŠ, Ladislav, 2010. *Agresia a násilie*. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

²¹ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

²² LOVAŠ, Ladislav, 2010. *Agresia a násilie*. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

²³ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

reaktivní agresi neuvědomuje své nevhodné/špatné chování, nesprávně se domnívá, že jedná v sebeobraně.²⁴

Proaktivní agrese neboli predátorská agrese je útočné chování zvířete, nejčastěji dravce, útočícího na svoji kořist. Tento útočný akt není doprovázen žádnými zvuky a nejsou u zvířete patrné ani žádné známky nabuzení. Naopak, útok je velice rychlý, tichý a nenápadný.

Mezi lidmi se proaktivní agrese vyskytuje především u psychopatů, kteří jsou schopní bezdůvodně a bez mrknutí oka zastřelit nevinného člověka. Důvodem takového jednání mohou být způsobené malichernosti, jako například špatný pohled od druhých nebo připlepení se do cesty.²⁵

Hlavní rozdíl mezi reaktivní a proaktivní je možné shrnout tak, že reaktivní agrese je reakcí na určitou provokaci a je doprovázena velkou vlnou vzteku (probíhá v afektu), zatímco proaktivní je často promyšlenější a míra afektu bývá nižší.²⁶

2. Za jakým účelem je agresivní chování využíváno (*instrumentální a emociální agrese*)

Instrumentální agrese je prostředkem, jak dosáhnout vnějšího cíle. V tomto případě není záměrem ublížit nebo škodit další osobě nebo skupině osob. Často se tak ale stane při instrumentální agresi. Pokud je určitým způsobem jiné osobě nebo skupině osob přeci jen ublíženo, je to považováno za vedlejší efekt, nikoliv za úmysl. Daný člověk nechtěně ublíží jinému neovlivněn negativními emocemi.²⁷

Typickým příkladem instrumentální agrese je agrese ve sportu, kdy bránící hráč ve snaze zabránit soupeřově gólu a udržení vítězství zraní nedovoleným zákrokem protihráče, který se nachází v tahu na branku. Zranění soupeře není cílem, záměrem je pro danou osobu

²⁴ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

²⁵ KOUKOLÍK, František. *Chlap kousl psa: lidé v roce 2021*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4796-8.

²⁶ Z webových stránek Wikisofia < <https://wikisofia.cz/wiki/Agresivita> > [cit.dne 12.2.2023] [online]

²⁷ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

zabránit obdržení branky jakýmkoliv způsobem. Takové zranění je pouze prostředkem k dosažení vytyčeného cíle.²⁸

Emocionální neboli afektivní agrese je protipólem agrese instrumentální. Člověk prožívá mnoho emocí, jako je zlost, vztek, zuřivost a stává se naštvaným a rozrušeným. Pocity jsou vyvolány vnějším podnětem. Schéma emocionální agrese je jednoznačné. Osoba je nejprve ovlivněna nastalým vnějším podnětem, který v ní vyvolá emoce jako je zlost, která později rozpoutá agresi a tím i agresivní chování.

Prvotním cílem emocionální agrese je poškození a ublížení oběti, které vede k uspokojení potřeb agresora. Cílem je tedy agrese jako taková.

Lze konstatovat, že hlavní rozdíl v instrumentální a afektivní agresi je především v plánovitosti. Instrumentální agrese je předem plánována, i přestože jejím hlavním cílem není ublížit. Afektivní agrese se vyznačuje obzvláště svojí neplánovitostí a nepřipraveností. Je často označována za impulzivní a emocionální a jejím hlavním cílem je na rozdíl od instrumentální agrese ublížení a uškození oběti.²⁹

Přestože na nás působí tyto dva typy jako diametrálně odlišné, v reálném životě není jednoduché určit, který typ agrese se u agresora právě projevuje. Emocionální a instrumentální agrese se mnohdy navzájem prolínají.³⁰

Typickým příkladem je šikana. Agresor nebo agresori mají za cíl poškozovat danou oběť. Nebo je jejich záměrem zvyšovat si agresí postavení či sebevědomí v kolektivu/šколе a získávat od druhých neprávem domácí úkoly či svačiny. Z tohoto důvodu se v praktickém životě těžko určuje, o jakou z dvou typů agresí se jedná. V případech zmiňované šikany lze pozorovat právě prolínání obou agresí, instrumentální (nechtěné ublížení) i emocionální (chtěné ublížení).

²⁸ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

²⁹ Z webových stránek Wikisofia < <https://wikisofia.cz/wiki/Agresivita> > [cit.dne 12.2.2023] [online]

³⁰ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

S uvedeným příkladem souvisí i následující typ agrese, který se v poslední době objevuje stále častěji, a proto je někdy řazen k hlavním dvěma hlediskům, podle kterých rozdělujeme typy agrese:

3. Opakovaná a dlouhodobá agrese (*tyranizování*)³¹

Tyranizování neboli šikanování je považován za speciální typ agrese a obvykle se projevuje jako dlouhotrvající a opakovaná agrese, kdy je agresor zpravidla mnohem silnější než vybraná oběť. Tyranizování se považuje za jednu z nejhorších a nejnebezpečnější forem ubližování. Je to proto, že se nejedná pouze o ubližování, ale i o definování vzájemného vztahu jako takového. V tomto vztahu oběť postrádá jakákoliv práva.

Někteří autoři považují tyranizování za speciální typ agrese, jiní ho zařazují jako poddruh proaktivní agrese. V dnešní době se začíná o tyranizování a šikanování hovořit podstatně více, než tomu bylo dříve. Důvodem je větší orientace společnosti na jednotlivá práva jedince a individualitu.³²

Dále rozlišujeme *individuální agresivitu* (tj. agrese vyvolána jednou osobou), *kolektivní agresivitu* (tj. agrese vyvolána skupinou – zpravidla je agrese plánována, oběť si vybírají), *autoagresi* (tj. agrese zaměřená proti sobě samému), *psychotickou agresi* (agrese vzniklá důsledkem psychotických příčin – bludy, halucinace atd.).³³

Druhů agresí je ve společnosti nepřeberné množství. Pro účely bakalářské práce jsou výše popsány pouze ty nejzákladnější a nejdůležitější druhy.

³¹ LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

³² LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

³³ Z webových stránek Wikisofia < <https://wikisofia.cz/wiki/Agresivita> > [cit.dne 12.2.2023] [online]

3 PŘÍČINY AGRESE VYVOLANÉ U ČLOVĚKA

Příčin agrese vyvolané u člověka může být obrovské množství, Marie Vágnerová ve své práci *Psychopatologie pro pomáhající profese* tvrdí, že sklon k agresi bývá obvykle podmíněn multifaktoriálně. To znamená, že pro vyplynutí agrese na povrch je nutné spojit několik příčin dohromady.

Příčiny mohou být mimo jiné biologické faktory ovlivňující člověka. Dále dědičnost, vrozené dispozice, vlivy výchovy, získané předchozí zkušenosti, které mohou být často i negativní, vlivy prostředí, ve kterém daná osoba vyrůstá a v neposlední řadě také aktuální situace, ve které se jedinec právě nachází.³⁴

Ruediger Dahlke ve své práci obviňuje z nárůstu nového druhu agrese ve společnosti, v podobě terorismu a hromadných sebevražd, agresivní televizní pořady, reklamy, agresivně koncipované počítačové hry a masmédiá. Člověk je podle něj snadno ovlivnitelný tvor, který má určitou dávku brutality v těle a takovéto vnější podněty v něm vyvolávají jen to nejhorší.³⁵

Toto Dahlkeho tvrzení potvrzuje teorii Marii Vágnerové, která je jedním z nejpřehlednějších a nejkvalitnějších zpracování problematiky příčin agrese ve společnosti. Následující text vychází především z jejího zpracování

Důležitým faktorem podporujícím náchylnost k agresi jsou **biologické faktory**. Tyto sklony k agresi jsou dány určitou změnou ve struktuře či funkci mozku. Často se jedná o genetické příčiny, nemusí tomu tak být vždy. Odchytky mohou vznikat například úrazem, či onemocněním. V důsledku těchto událostí dochází k poškození centrální nervové soustavy, kde za normálních okolností funguje tzv. prefrontální kůra jako tlumící vliv agresivity člověka. Při poškození mozku pacienti o tuto funkci přichází a mohou se projevat agresivněji a útočněji.³⁶

³⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

³⁵ DAHLKE, Rüdiger. *Agrese jako šance: psychická podstata zdravotních problémů a onemocnění*. Přeložil Václav KLUMPAR. V Praze: Ikar, 2005. ISBN 80-249-0546-9.

³⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

Zvýšená pohotovost k agresi má **biochemický základ**. Agresi velice ovlivňují hormony, jako je serotonin a testosteron. Pokles serotoninu v krvi znamená vyšší náchylnost k agresi. U testosteronu je tomu naopak, větší množství v krvi podněcuje k agresi.³⁷

Téměř všechny zdroje o agresi uvádějí, že statisticky jsou agresivnější muži než ženy, a to v poměru 10:1. Pokud jsou obě **pohlaví** vyprovokována, rozdíl se smývá, pokud hovoříme o nevyprovokovaných jedincích, tato statistika platí.³⁸ V případě nahlédnutí do poslední vyšlé vězeňské statistické ročenky České republiky pro rok 2021, zjistíme, že poměr mužů a žen v agresivních trestních činech je vyšší (viz obrázek 1). Vězeňská statistika jasně ukazuje, že ženy se k násilným agresivním činům příliš neschylují a v běžném životě využívají spíše nenásilné metody agrese, jako je například agrese verbální.³⁹

Obrázek 1 - Statistická vězeňská ročenka z roku 2021

8.3.12 Četnost vybraných trestných činů k 31. 12. 2021 (trestné činy, samostatně i v souběhu s jiným trestným činem, v aktuálně vykonávaném trestu odnětí svobody)

Trestný čin	Dle zákona č. 140/1961 Sb.				Dle zákona č. 40/2009 Sb.				Úhrnem		Celkem
	§	muži	ženy	celkem	§	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
krádež	§ 247	91	5	96	§ 205	6 367	594	6 961	6 458	599	7 057
maření úředního rozhodnutí	§ 171	27	2	29	§ 337	2 836	136	2 972	2 863	138	3 001
porušování domovní svobody	§ 238	53	2	55	§ 178	2 259	83	2 342	2 312	85	2 397
loupež	§ 234	75	2	77	§ 173	1 747	65	1 812	1 822	67	1 889
neoprávněné držení platební karty	§ 249b	22	2	24	§ 234	1 592	163	1 755	1 614	165	1 779
výtržnictví	§ 202	22	0	22	§ 358	1 494	48	1 542	1 516	48	1 564
podvod	§ 250	62	6	68	§ 209	955	164	1 119	1 017	170	1 187
zanedbání povinné výživy	§ 213	7	1	8	§ 196	989	137	1 126	996	138	1 134
vražda	§ 219	168	8	176	§ 140	708	99	807	876	107	983
vydírání	§ 235	38	1	39	§ 175	740	18	758	778	19	797
ubližení na zdraví	§ 221	16	0	16	§ 146	724	19	743	740	19	759
těžké ubližení na zdraví	§ 222	16	0	16	§ 145	684	43	727	700	43	743
znásilnění	§ 241	32	0	32	§ 185	498	6	504	530	6	536
úvěrový podvod	§ 250b	13	0	13	§ 211	310	54	364	323	54	377
zpronevěra	§ 248	24	1	25	§ 206	249	39	288	273	40	313
násilí proti úřední osobě	§ 155	8	0	8	§ 325	200	13	213	208	13	221
nedovolené ozbrojování	§ 185	31	0	31	§ 279	184	3	187	215	3	218
pohlavní zneužití	§ 242	15	0	15	§ 187	152	2	154	167	2	169
zkrácení daně, poplatku	§ 148	6	1	7	§ 240	143	9	152	149	10	159
těžké ubližení na zdraví/usmrcení z nedbalosti	§ 224	3	0	3	§ 143, § 147	104	3	107	107	3	110
tyrání svěřené osoby	§ 215	3	0	3	§ 198	70	22	92	73	22	95
obecné ohrožení	§ 179	3	0	3	§ 272	78	3	81	81	3	84
omezování osobní svobody	§ 231	3	0	3	§ 171	74	2	76	77	2	79
ubližení na zdraví z nedbalosti	§ 223	0	0	0	§ 148	35	1	36	35	1	36
sexuální nátlak	—	—	—	—	§ 186	32	1	33	32	1	33
šíření pornografie	§ 205	0	0	0	§ 191	31	1	32	31	1	32
násilí proti skupině obyvatel	§ 196	4	2	6	§ 352	14	0	14	18	2	20
podplácení	§ 161	0	0	0	§ 332	15	1	16	15	1	16
tyrání zvířat	§ 203	0	0	0	§ 302	10	2	12	10	2	12
zneužití pravomoci úřední osoby	§ 158	1	0	1	§ 329	6	0	6	7	0	7
zabití	—	—	—	—	§ 141	3	2	5	3	2	5
přijetí úplatku	§ 160	1	0	1	§ 331	4	0	4	5	0	5
hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob	§ 198	0	0	0	§ 355	3	0	3	3	0	3
Celkem		744	33	777		23 310	1 733	25 043	24 054	1 766	25 820

128

³⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

³⁸ Z webových stránek Wikisofia < <https://wikisofia.cz/wiki/Agresivita> > [cit.dne 14.2.2023] [online]

³⁹ Z webových stránek Vězeňské služby České republiky < <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf> > [cit.dne 14.2.2023] [online]

Marie Vágnerová přisuzuje hlavní příčinu již zmiňovanému mužskému hormonu testosteronu.⁴⁰ Oproti tomu František Baumgartner v knize *Agrese, identita, osobnost* tvrdí, že faktory ovlivňující genderovou nevyváženost agrese nemusí být pouze chemicko-biologické, nýbrž i sociální. Vysvětluje rozdíly mezi muži a ženami, přičemž obě pohlaví jsou tlakem společnosti nuceni zastávat svoji sociální roli. Na rozdíl od mužů, kde se jistá dávka agrese ve smyslu přežití a individuálního chování očekává, se po ženách požaduje striktní odmítání agrese. Normy definující rodovou roli se postupem času stávají součástí osobnosti jedince.⁴¹

Dalším důležitým faktorem, představujícím příčinu vyvolání agrese je **dědičnost**. Člověk má k agresivitě vrozené dispozice. Tyto vrozené dispozice jsou údajně k obraně vlastního teritoria a vytváření společenské hierarchie. Předpoklady k násilnému chování se u různých lidí odlišují.⁴²

Ivo Čermák popisuje ve své knize vícero výzkumů zaměřujících se na dědičnost agrese. Popisuje zde Mednickův výzkum z let 1924-1947, který se orientuje na trestně stíhané adoptované chlapce (stíhaný počet žen a dívek je tak malý, že by neměl skutečnou vypovídající hodnotu), v poměru s trestností jejich rodičů, konkrétně biologických a adoptivních otců. Ukázalo se, že procento odsouzených synů je nejvyšší v případě, kdy byl trestán jak biologický, tak adoptivní otec (viz obrázek 2). Přesto výzkum prokázal, že faktor biologického otce je významnější. Díky tomu lze předpokládat genetickou souvislost mezi otcem a syny.⁴³

⁴⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁴¹ HŘEBÍČKOVÁ, Martina, Petr MACEK a Ivo ČERMÁK, ed. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. ISBN 80-86620-06-9.

⁴² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁴³ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

Obrázek 2 - Vztah mezi odsouzením otců a synů

Tab. 1: Vztah mezi odsouzením synů a otců

Byl adoptivní otec odsouzen?	Byl biologický otec odsouzen?	
	NE	ANO
NE	14	20
ANO	15	25

Neodmyslitelným faktorem, ovlivňujícím člověka po celý jeho život jsou **vnější vlivy**, tedy vlivy prostředí, ve kterém se daná osoba pohybuje a žije. Sklon k agresi se zvyšuje pomocí zkušeností, z čehož vyplývá, že se lze agresi naučit. Jedinec získává tuto zkušenost napodobováním, identifikací nebo za pomoci instrumentálního učení.⁴⁴

Základním místem a zdrojem, kde člověk získává své prvotní zkušenosti je rodina. Již bylo zmíněno, člověk se učí napodobováním. To za předpokladu, že žije v prostředí s jiným jedincem, který před ním bývá agresivní, jeho chování pochytí a zakoření v sobě.⁴⁵

Zajímavým poznatkem je, že násilí plodí další násilí. To znamená, že pokud rodič trestá dítě agresivně, neodnaučí se ho tak chovat, naopak bude jednoho dne postupovat stejně. Dobrá však není ani liberální výchova, kde má dítě velkou volnost. Při řešení problémů může použít agresi. V případě nedostatečného vysvětlení od rodičů ohledně nevhodnosti daného chování při řešení krizových situacích, ji bude využívat i nadále.

V pozdějším věku člověka velice ovlivňují sociální skupiny. Každý je členem hned několika skupin – školní třída, kamarádi, sport, pracovní kolektiv, kroužek. Skupiny mají vlastní normy a hranice v tom, co je nepřípustné a co je ještě dovoleno. Skupiny dávají jedinci

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁴⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

hranice. Pokud se normy některé skupiny rapidně odlišují od norem celospolečenských, může být skupina pro jedince nevhodná a ovlivňovat ho k agresi.⁴⁶

Agresivita nestojí pouze na daném jedinci a malých sociálních skupinách, ale také na společnosti, která se podílí na společenském klimatu. Společnost ovlivňuje její historie a předpokládá se, že civilizační změny jsou vývojem dané osoby k pokroku a individualismu.⁴⁷

V neposlední řadě Je možné se setkat s agresí jako se sociální rolí, především u povolání, které dennodenně provází adrenalin. Míra agresivity je vyžadována u policistů, vojáků, hasičů a dalších, kde je nezbytná pro výkon těchto povolání.⁴⁸

Posledním bodem ovlivňující vznik agrese je **aktuální situace**. Spouštěčů agrese je mnoho. Je dokázáno, že člověk se stává agresivnější v nadměrném a neorganizovaném seskupení lidí, v nejasné a nepřehledné situaci, tam kde chybí pravidla nebo je naopak přehnaně striktní řád.⁴⁹

Promítá se zde také davový efekt. Jedinec v davu, který vykonávající zakázanou činnost (např. chuligánství), propadá agresi a připojuje se mnohem rychleji, než kdyby byl v tu chvíli sám. Uvědomuje si svou anonymitu a možnost ukrytí se za "stádo" lidí, kteří dělají totéž. V případě, kdy by se agresivně nechoval, z davu by vyčníval.⁵⁰⁵¹ Konrád Lorenz vysvětluje ve své knize na příkladech zvířat, jak takové „hejno“ nebo-li „stádo“ vzniká. U člověka je tomu stejně a hlavním důvodem bývá panika.⁵²

důvodem bývá panika.⁵³

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁴⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁴⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁴⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁵⁰ CANETTI, Elias. 1994. *Masa a moc*. 1. vyd. Praha: Arcadia. Studio klasik. ISBN 80-858-1208-8.

⁵¹ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

⁵² LORENZ, Konrad. *Takzvané zlo: přírodní zákonitosti agrese*. Přeložil Alena VESELOVSKÁ. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1477-9.

⁵³ LORENZ, Konrad. *Takzvané zlo: přírodní zákonitosti agrese*. Přeložil Alena VESELOVSKÁ. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1477-9.

4 MOŽNOSTI PŘEDCHÁZENÍ AGRESE

Názorů a pohledů na téma předcházení agrese je spousta. Například významný český psycholog Zdeněk Matějček je zastáncem názoru, že nejlepší a nejúčinnější prevencí agrese je **výchova**. Ve výzkumných studiích bylo prokázáno, že rodiče častěji trestající své děti mají své ratolesti více agresivní než ti rodiče, kteří je netrestají.⁵⁴

Teorii Matějčka o výchově potvrzují výroky mnoha dalších psychologů a sociologů. Milan Nakonečný ve své knize *Motivace lidského chování* vysvětluje, jak ovlivňují rodiče své děti ve vztahu k agresi. Opírá se o konkrétní výzkum R.R. Searse, kde byla zjištěna přímá úměrnost mezi trestáním dítěte matkou a následnou agresí dítěte na jiné objekty. Mimo jiné potvrdil teorii Matějčka i výrokem říkajícím, že agrese je utlumitelná do té míry, dokud za ní daná osoba očekává trest. Budování norem a morálky jedince je potřeba vštěpovat již od dětství, nejčastěji se o to zasluhují rodiče, později celá společnost a všichni další, s kým se osoba v průběhu života setkává. Důležité je také to, jakým způsobem se dítě morálky učí.⁵⁵

Na výchově a prevenci vůči agresi u člověka se ale nepodílejí jen zákonní zástupci, nýbrž celá společnost. Jeden z hlavních vnějších faktorů, které ovlivňují dané osoby je škola, která představuje primární prevenci agrese. Primární prevence nastává v době, kdy žádná agrese u jedince prozatím nenastala, je prováděna předběžně, aby zabránila jejímu vzniku. Jedná se o různé projekty, přednášky, komunikaci s dětmi, třídní hodiny a další aktivity, které mapují situaci.⁵⁶

Kromě výchovy přišel Zdeněk Matějček ale i s dalšími osvědčenými způsoby, jak snižovat lidskou agresi. Jsou jimi **tělesná práce a sport**.⁵⁷

U tělesné práce je nejdůležitějším účinkem zaměstnávání celého našeho těla a organismu. Nejlepší tělesná práce zaměřující se proti agresi je ta, která rychle odsýpá a lze posléze

⁵⁴ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.

⁵⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

⁵⁶ PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-28-5.

⁵⁷ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.

sledovat její výsledek. Dalším vlivným faktorem je spolupráce. Tato metoda fyzické práce dosahuje vyššího účinku v případě, kdy ji člověk nevykonává sám. Ideálním stavem je podílení se rodičů s dětmi na konkrétní práci s následně znatelnými výsledky. Agresivní energie je tím proměněna v něco velice pozitivního a dobrého.⁵⁸

U sportu je tomu obdobně. Hlavní funkcí sportu je vybíjení agrese, která by se v opačném případě projevovala v osobních konfliktech. Pozitivní stránkou sportu je kromě snižování potřeby agrese i spolupráce navázaná se spoluhráči, cílevědomost a cesta ke zdravému životnímu stylu.⁵⁹

Marie Vágnerová ve své práci představuje několik způsobů prevence nebo terapie agrese, přičemž uvádí, že terapie není tak účinná, a proto je lepší zvolit variantu preventivního opatření.

Za hlavní faktor považuje Vágnerová **sociální prostředí**. Základem je postoj společnosti k agresi. Je společnost tolerantní a otevřená k projevům agrese, agrese nikdy nevymizí, neboť bude jedincům připadat správná. V tomto má stát nebo velké známé instituce nezměrnou moc ovlivňovat lidskou populaci. Kromě toho, co prezentují a rozhlašují je důležité to, jak se sami chovají. Populace/občané/lidé je vnímá jako svůj vzor. Spíš napodobují chování daných autorit, než následují, co slyší.⁶⁰ Prevencí je samotné chování těchto vysoce postavených lidí a společností, kteří by měli jít příkladem ostatním.

Další možností utlumení agrese je **psychoterapie**. Zpravidla nebývá moc účinná. Jejím cílem je pochopení příčin a původu agresivního chování jedince a snaha tyto nežádoucí projevy kontrolovat. Jde o takzvanou seberegulaci.⁶¹

Dalším zajímavý prvkem snižujícím agresi ve společnosti je **socioterapie**, která se zabývá resocializací.⁶² Resocializace úzce souvisí se socializací, při které si dítě osvojuje základní

⁵⁸ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.

⁵⁹ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.

⁶⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁶¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁶² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

pravidla, kterými se nadále v životě řídí. Existují jedinci, kteří prošli nedostatečnou socializací, a proto mají v dospělosti problémy s agresivitou, potažmo s kriminalitou. Resocializace se zaměřuje na znovu začlenění těchto lidí a o přijetí běžných norem a hodnot. Tento děj je úzce spojený se získáním nové sociální role (zaměstnanec, rodič), a tím i vylepšení jejich sociálního postavení.⁶³

Faktorem rovněž ovlivňujícím agresi je **prostředí**. V některých případech je riziko agrese zvýšeno právě z důvodu nevhodného prostředí. To se týká zejména prostor věznic, léčeben, kde osoby nemají možnost úniku, pohybu a zároveň je zde velká koncentrace lidí.⁶⁴ Nelze opomínat ani instituce, jako je škola nebo výchovné ústavy, kde děti rovněž tráví čas bez možnosti úniku. Představené instituce by měli prostory místností vybavit s co nejpříjemnějším dojmem, aby se zde každý cítil komfortně. Prostředí prostorů ovlivňují barvy, monotónnost, světla, teplota nebo dokonce množství květin v místnosti.⁶⁵

V knize o kriminologii a prevenci kriminalistiky jsou vyjmenovány základní faktory zvyšující riziko ke vzniku agrese, které jsou podle Davida Farringtona rozděleny do čtyř skupin.⁶⁶

V první řadě lze hovořit o individuálních rizikových faktorech, do kterých řadíme nízkou inteligenci a úroveň vědomostí, nízkou schopnost empatie, sebekontroly, neschopnosti řešit konflikty, nedostatečné mravní zásady a další.⁶⁷

Druhou skupinou jsou rodinné rizikové faktory, tedy asociální nebo kriminální chování rodičů, sourozenců a jiných příbuzných. Dále sem náleží nesprávná výchova, oslabení pouta rodič-dítě, tvrdé tresty, chladný přístup a další.⁶⁸

⁶³ BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.

⁶⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

⁶⁵ PACHER, Petr. *Pracovní psychologie*. Praha: University of Applied Management, 2017. ISBN 978-80-88186-14-4.

⁶⁶ FIRSOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: úvod do studia*. Praha: Armex Publishing, 2021. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-83-0.

⁶⁷ FIRSOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: úvod do studia*. Praha: Armex Publishing, 2021. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-83-0.

⁶⁸ FIRSOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: úvod do studia*. Praha: Armex Publishing, 2021. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-83-0.

Socio-ekonomické faktory jsou třetí skupinou, u nichž figuruje nízký příjem rodiny, příslušnost k určité sociální skupině, k etnickým, sexuálním či náboženským minoritám a dalším.

Poslední čtvrtou skupinou je pohlaví, jehož vliv byl již blíže přiblížen v předchozích kapitolách

Faktory agrese jsou definované napříč celou kapitolou. Pokud jsou známy, měly by sloužit jako prevence proti agresi potlačující jejich negativní stránky. Základem je ochota jedinců/lidí na sobě pracovat. V případě dětí je proces složitější, neboť si nevybírají své rodiče, kteří je vychovávají a nejsou schopni ovlivňovat prostředí a podmínky, ve kterém vyrůstají a kým nebo čím jsou ovlivněny. Nepřetržitou snahou a neustálým bojem společnosti proti agresi lze tento začarovaný kruh postupně malými kroky vymyčovat.

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ SE ZAMĚŘENÍM NA AGRESI VE SPOLEČNOSTI

V kapitole výzkumného šetření budou definovány výzkumné cíle a představen dotazník se stanovenými výzkumnými otázkami.⁶⁹

Hlavním cílem výzkumného šetření i samotného výzkumu je posoudit, jak často se respondenti reprezentující lidskou společnost setkávají s agresí v období jednoho roku a jak byli oni sami v uplynulém roce agresivní na své okolí. Další výzkumné cíle a problémy se týkají dedukcí a názorů respondentů, konkrétně jaké pohlaví bývá více agresivní, jaké formy agrese jsou používány nejčastěji a o jakých příčinách agrese se respondenti domnívají, že mají vliv na agresora.

Výzkumné problémy bakalářské práce budou zpracovány deskriptivně (popisně)⁷⁰, za pomoci kvantitativního výzkumu v podobě standardizovaného dotazníku, jehož výsledky budou zodpovídat na stanovené výzkumné otázky.⁷¹

5.1 PROJEKT VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumný problém: *Jakým způsobem se vyskytuje agrese v dnešní společnosti?*

Ve výzkumu jsem se zaměřila na běžnost agrese v dnešní společnosti. Cílem dotazníkového šetření je zjistit četnost a množství agrese v dnešní době, jaké formy jsou používány a jakým pohlavím je vykonávána. Nelze opomenout vlivy působící na vznik a podporu těchto agresí. Výzkumný problém se nezabývá pouze tím, jak se společnost s agresí setkává, ale zda-li samotní respondenti agresivně působí na své okolí a co jejich agresivitu vůči druhým nejvíce ovlivňuje. Z odpovědí na tyto otázky bude vyvozena četnost a běžnost agrese ve společnosti

⁶⁹ CEPNÍKOVÁ, Tereza. *Rozhodování pacientů o čerpání služeb ve vybrané nemocnici v kontextu jejich informovanosti*. Praha, 2020. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Peter Pažitný.

⁷⁰ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-.

⁷¹ CEPNÍKOVÁ, Tereza. *Rozhodování pacientů o čerpání služeb ve vybrané nemocnici v kontextu jejich informovanosti*. Praha, 2020. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Peter Pažitný.

a deskriptivně okomentovány závěry. Základním výzkumným souborem jsou respondenti, kteří vyplnili dotazník. Výsledky je tedy možné zobecnit pouze na skupinu respondentů.

Ke stanovenému výzkumnému cíli je definováno šest výzkumných otázek, ze kterých vychází dotazníkové šetření:⁷²

- 1. Setkali se respondenti s agresí v uplynulém roce?**
- 2. S jakými formami agrese se respondenti setkali v uplynulém roce nejčastěji?
A jaké pohlaví dominuje u jednotlivých forem agrese?**
- 3. Jaké příčiny mají na agresi útočníků největší vliv?**
- 4. Byli respondenti v uplynulém roce agresivní?**
- 5. Jakých forem agrese se respondenti dopouštěli? A jaké pohlaví dominuje u jednotlivých forem agrese?**
- 6. Jaké příčiny mají na agresi respondentů největší vliv?**

Otázky jsou stejně jako samotný dotazník rozděleny do dvou hlavních částí. V první části jsou respondenti tázány na vlastní zkušenost s agresí z pohledu oběti (otázky 1-3), v druhé na jejich agresi, kterou působí svému okolí (otázky 4-6).

Ke zjištění potřebných informací je využita metoda dotazníkového šetření, která se vyznačuje rychlým sběrem velkého množství dat, což je její největší výhoda a přednost.

Dotazník je rozdělen na dva hlavní bloky. Ještě před hlavním blokem se nacházejí otázky týkající se základních charakteristik respondentů, konkrétně zaměřené na věk a pohlaví. První blok dotazníku se respondentů dotazuje na otázky vztahující se k četnosti působení vymezených forem agrese rozdělených dle pohlaví agresora, a to v uplynulých dvanácti měsících. Následují škálovací otázky od 1 do 5 posuzující vliv vybraných příčin na agresi

⁷² CEPNÍKOVÁ, Tereza. *Rozhodování pacientů o čerpání služeb ve vybrané nemocnici v kontextu jejich informovanosti*. Praha, 2020. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Peter Pažitný.

útočníků, přičemž 1 = obrovský vliv, 2 = značný vliv, 3 = středně důležitý vliv, 4 = malý vliv a 5 = žádný vliv.

V druhé části dotazníku se otázky opakují s tím rozdílem, že již nejsou stavěny z pohledu oběti, nýbrž z pohledu agresora. Respondenti jsou tázáni, jak často využili vybranou formu agrese v uplynulém na své okolí. Poté na škále od 1 do 5 posuzují, jaké příčiny agrese měly největší vlivy na jejich jednání.

V obou částech dotazníku byl respondentům ponechán prostor otevřené odpovědi k vyplnění dodatečné formy agrese, se kterou se setkali nebo ji použili a příčiny, která měla dle jejich pohledu vliv na agresora nebo na ně samotné, jako na původce agrese.

Pilotáž dotazníku byla provedena 27. 3. 2023 pěti respondenty, za účelem ověření správnosti dotazníku, po které následovaly drobné úpravy struktury a stavby dotazníku. Odpovědi těchto vybraných respondentů nejsou/nebudou započítány do výsledků výzkumného šetření.

Dotazník byl distribuován v době od 29. 3. 2023 do 7. 4. 2023 především online formou přes platformu Google Forms, kde odpovídala největší část respondentů. Dotazovaní byli zejména ženského pohlaví a převažovala věková kategorie 20-35 let. Z toho důvodu byl dotazník následně rozeslán spíše mužskému pohlaví a starším ročníkům. Jako distribuční kanál byl použit email. Tímto krokem se narovnal poměr respondentů mezi oběma pohlavími a rozšířilo se i množství dotázaných ve věkové kategorii 36-49 let. Nicméně pro dvě nejstarší věkové rozmezí byla četnost respondentů stále poměrně nízká. Dotazník byl proto dále distribuován v papírové formě se zaměřením na oslovení právě starších ročníků/lidí, kteří často nejsou digitálně gramotní, k internetu nemají přístup nebo jsou neznalí jeho využití. Počet respondentů se v těchto dvou nejstarších věkových rozmezích podařilo navýšit, avšak ne do takové míry, aby byly rovnoměrně zastoupeny jako ostatní věkové kategorie.

Samotný dotazník je uveden v příloze na konci práce.

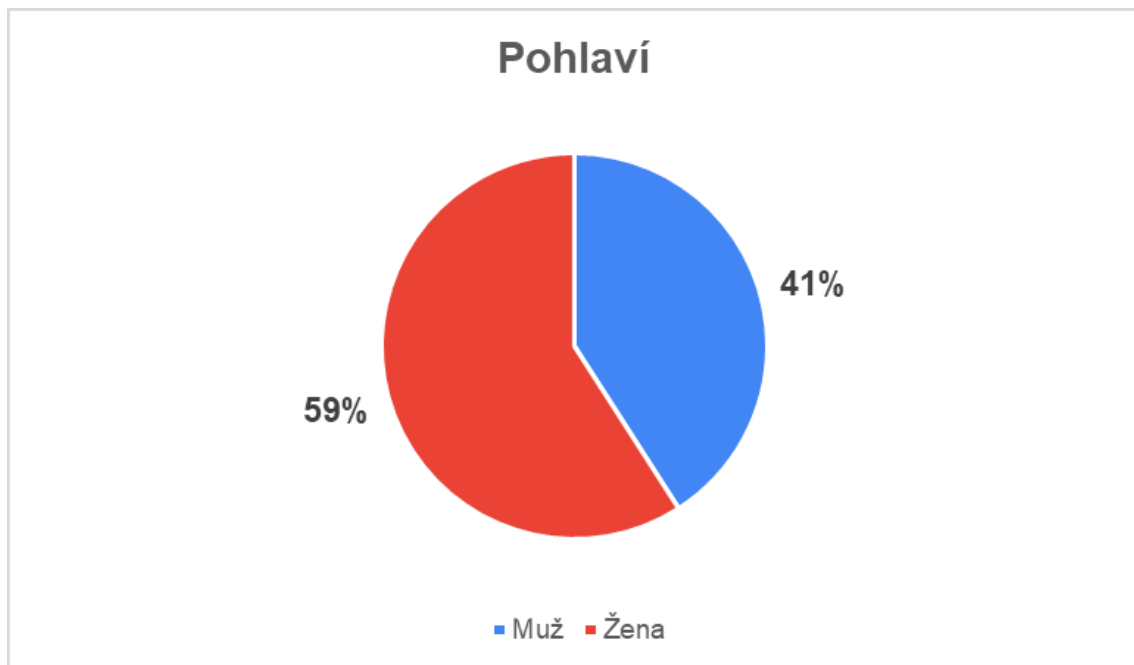
5.2 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkového šetření, které probíhalo jednak online formou přes Google Forms, tak papírově, se účastnilo celkem 264 respondentů. První dvě otázky směřovaly na základní identifikační údaje charakteristiky respondentů, pohlaví a věk. Do výzkumu se zapojilo 156 žen a 108 mužů (viz obrázek 3), nejčastěji ve věkové kategorii 20-35 let (viz obrázek 4). Nerovnoměrné rozložení pohlaví se promítá do výsledků, což je jedním z omezení výzkumu. To přináší zkreslení především při vyhodnocování druhé části výzkumu zaměřené na pohled samotných respondentů a jejich dopouštění se agrese na jiných.

U věkových rozmezí narážíme na další omezení výzkumu, a to na nesouměrné rozložení respondentů v jednotlivých kategoriích. Nejméně je jich zastoupeno ve věkové kategorii 60 + (16 respondentů), oproti 155 respondentům ve věku 25-35 let.

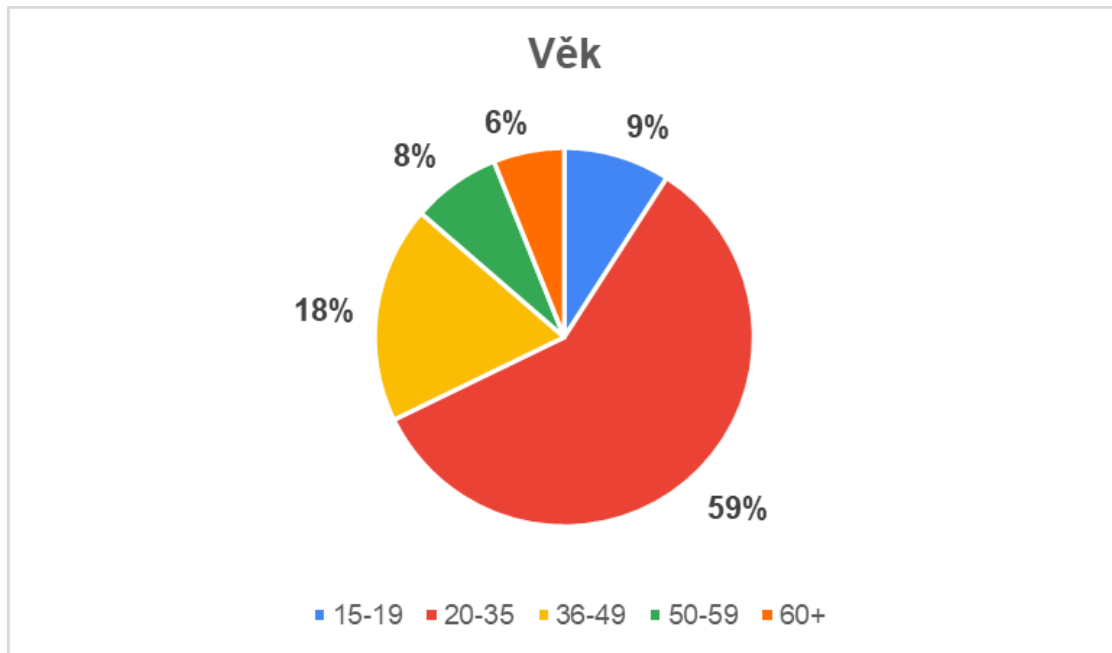
Omezení výzkumného šetření vychází z nedostatku finančních prostředků na rozsáhlejší distribuci dotazníků a rovněž z malého výzkumného vzorku respondentů.

Obrázek 3 - Pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

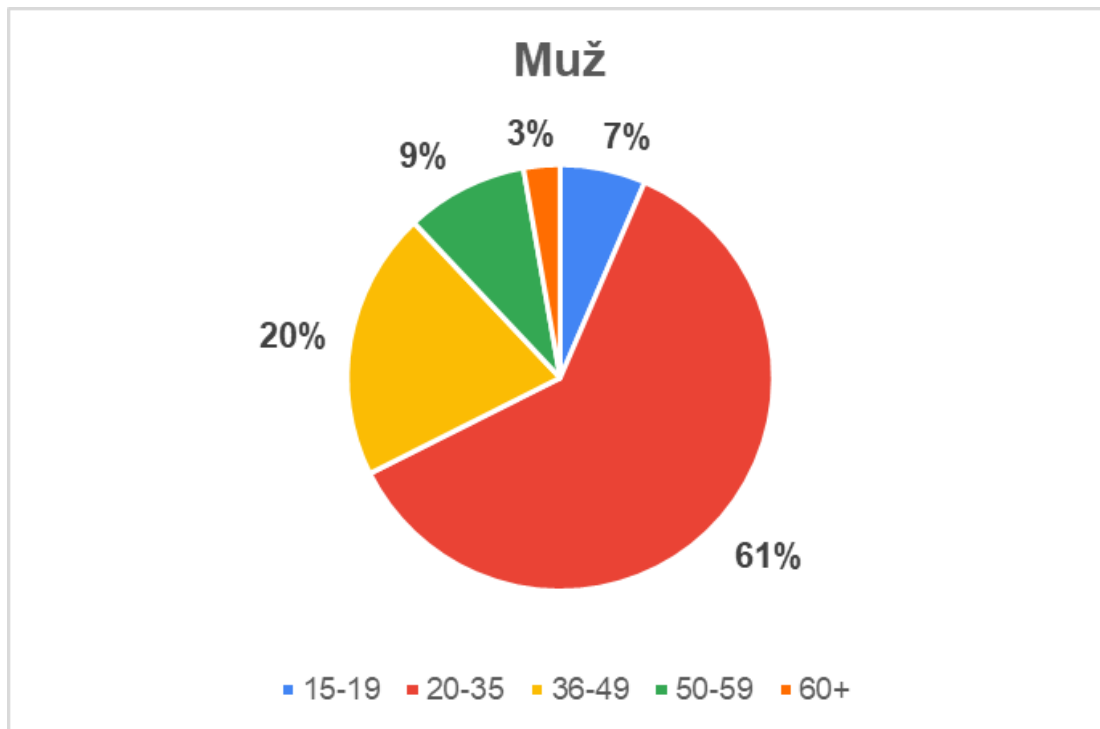
Obrázek 4 - Věk

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

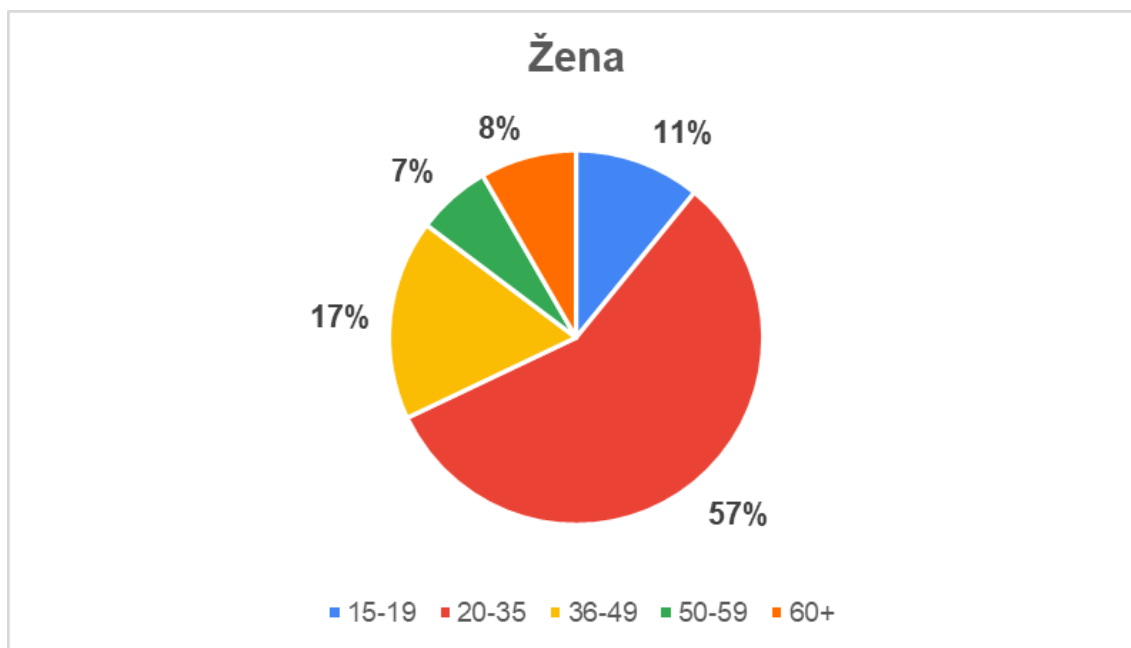
V případě rozdělení věkových rozmezí podle pohlaví byli v kategorii žen a mužů rovněž nejčastěji zastoupeny respondenti ve věku 20-35 let, nejméně 60 + (viz obrázek 5, 6).

Obrázek 5 - Muži věk

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 6 - Ženy věk

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Následující otázky dotazníku se rozdělovaly na dvě části. První část byla zaměřena na setkání respondentů s agresí z pozice oběti, druhá část, kdy se respondenti sami agrese dopouštěli na svém okolí. Osmnáct otázek v první části se zabývalo formami agrese, vždy rozdělenými z pohledu agresora muže a ženy. Otázky se týkaly fyzické agrese (fyzické násilí, ničení majetku) a verbální agrese (výhrůžky, intriky, nadávky, křik). První část pokračovala deseti otázkami na vliv a příčiny agrese. Dotazník pak stejné otázky duplikoval v prýč druhé části a dotazoval se na pohled respondentů jako agresorů, již bez rozdělení na pohled agresora jako ženy nebo muže. To v této části definovalo pohlaví respondentů vyspecifikované z identifikačních otázek na začátku dotazníku.

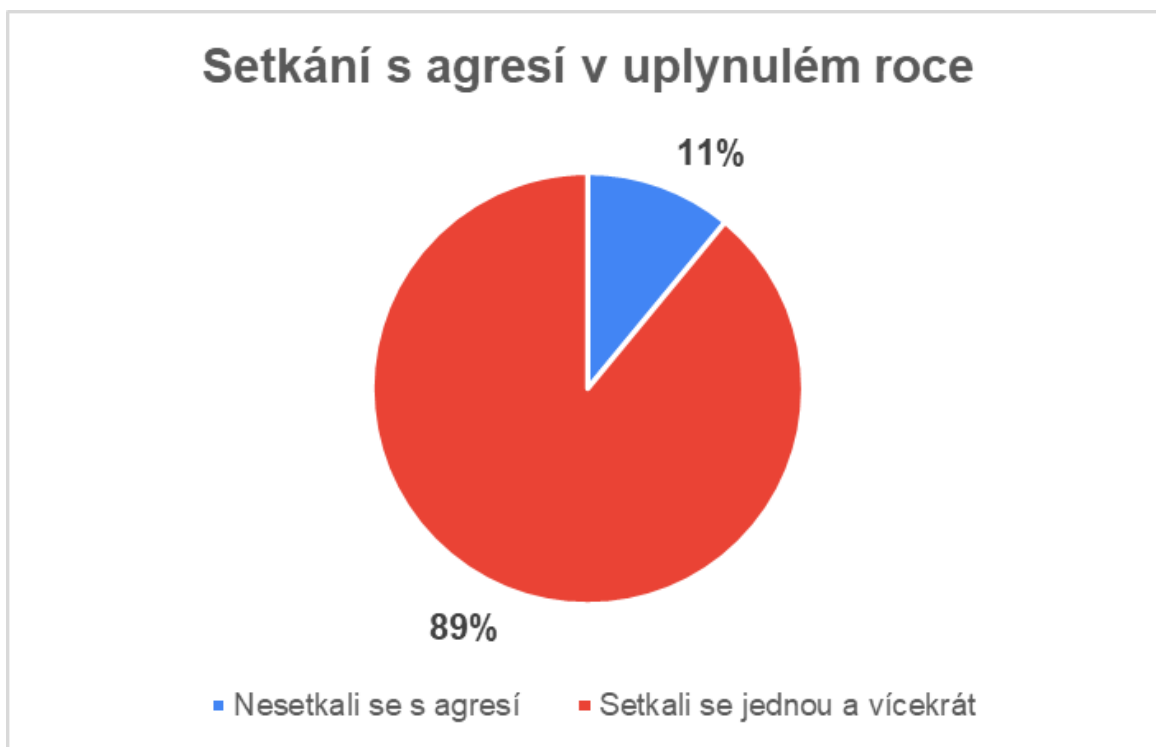
1. Výzkumná otázka – Setkali se respondenti s agresí v uplynulém roce?

V uplynulém roce se z 264 respondentů s agresí setkalo 235 z nich, a to alespoň jednou nebo vícekrát. Ani jednou se s agresí neseťkalo pouze 29 respondentů. Jak uvádí proslulý lékař a terapeut Reudiger Dahlke, agrese je všudypřítomná a prolíná se celým naším životem.⁷³ To se víceméně potvrdilo u vzorku respondentů z dotazníkového šetření, kde se

⁷³ DAHLKE, Rüdiger. *Agrese jako šance: psychická podstata zdravotních problémů a onemocnění*. Přeložil Václav KLUMPAR. V Praze: Ikar, 2005. ISBN 80-249-0546-9.

právě 89 % z nich s agresí v každodenním životě setkalo, a to pouze za uplynulých 12 měsíců. Při sledování delšího časového období by toto číslo bylo pravděpodobně ještě vyšší (viz obrázek 7).

Obrázek 7 – Setkání respondentů s agresí v uplynulém roce

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

2. Výzkumná otázka – S jakými formami agrese se respondenti setkali v uplynulém roce nejčastěji? A jaké pohlaví dominuje u jednotlivých forem agrese?

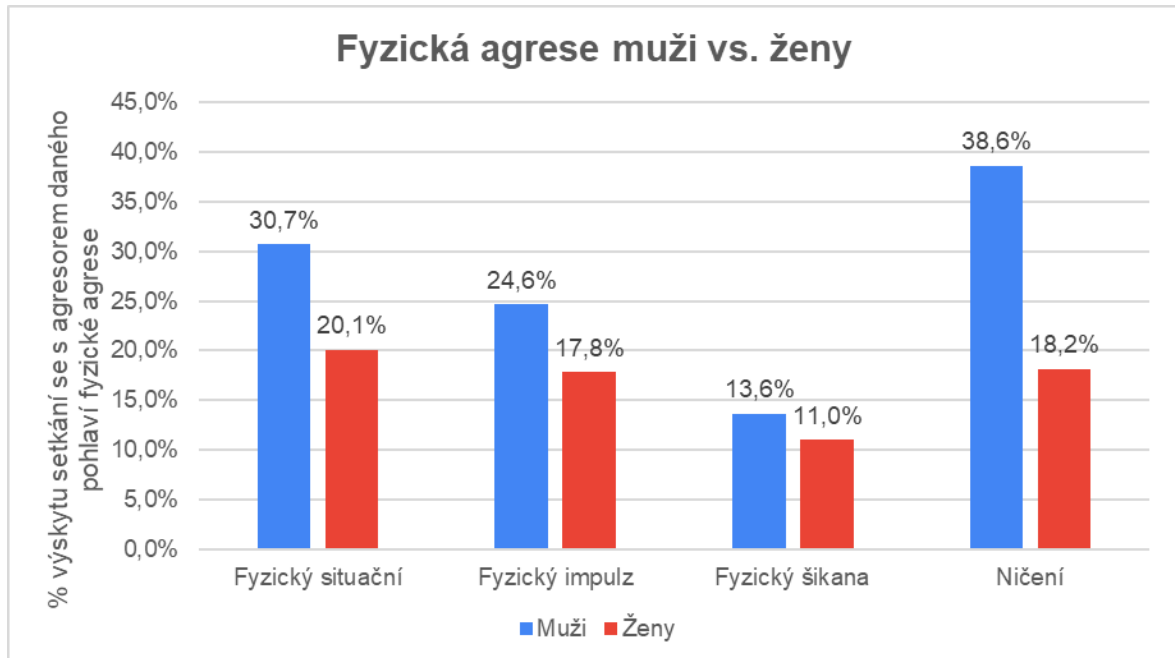
Hned několik autorů, jako je Marie Vágnerová nebo František Baumgartner a další internetové zdroje potvrzují, že muži jsou v rámci fyzické agrese aktivnější než ženy, které se naopak schylují spíše k verbální agresi, což dokazuje i vězeňská statistická ročenka České republiky pro rok 2021 (viz obrázek 1 v teoretické části).⁷⁴

Respondenti se při fyzické agresi častěji setkávali s mužským agresorem ve všech formách fyzické agrese – fyzické násilí vyvolané situačním konfliktem, fyzické násilí vyvolané impulzivně, šikana i ničení majetku. Rozdíly mezi mužskými a ženskými agresory jsou

⁷⁴ Z webových stránek Vězeňské služby České republiky <<https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>> [cit.dne 14.2.2023] [online]

znatelné na obrázku číslo 8. Nejvíce převažovalo setkání s agresorem mužského pohlaví nad ženským při formě fyzické agrese – ničení majetku (38,6 % vs. 18,2 %).

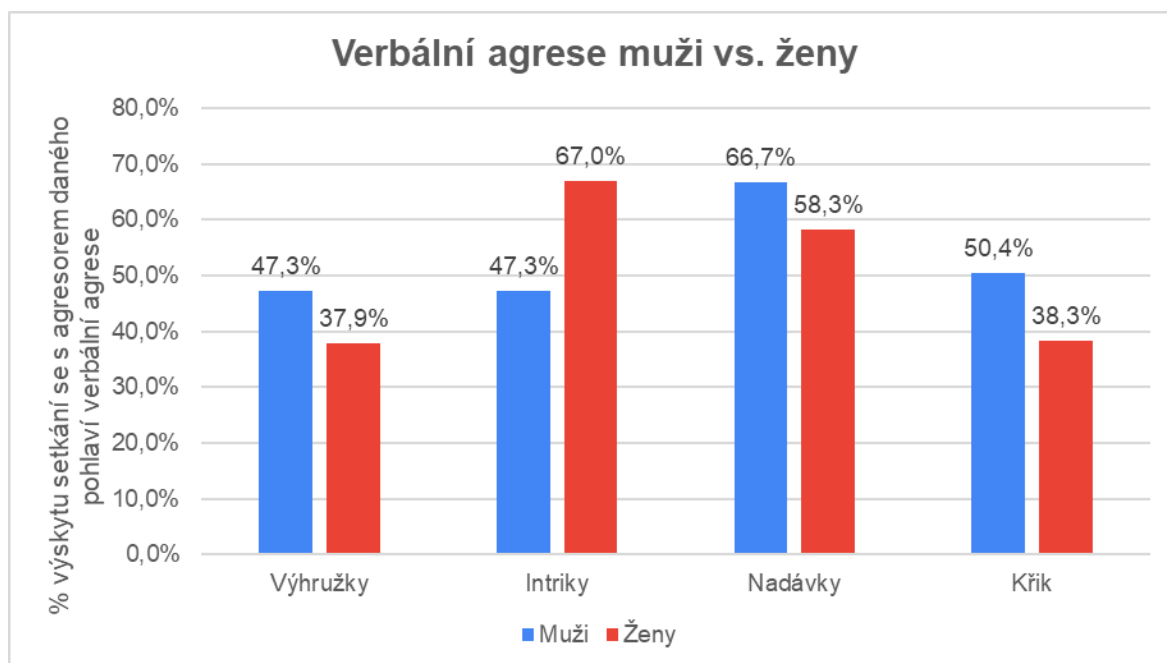
Obrázek 8 – Fyzická agrese muži vs. ženy (respondent obět)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Při verbální agresi se s mužským agresorem respondenti setkávali více pouze u výhružek a nadávek. Naopak u intrik, pomluv a křiku převažovaly v roli agresora ženy (viz. Obrázek 9), které v případě intrik, postranního a nečestného jednání, úskoku i lsti, dominovaly v 67 % případech oproti 47,3 % u mužů.

Obrázek 9 – Verbální agrese muži vs. ženy (respondent obět)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

U jednotlivých forem agrese se respondenti nejčastěji setkali s nadávkami. Od agresora mužského pohlaví bylo nadáváno 176 respondentům a od agresorky ženy 136 respondentům (viz obrázek 16). V těsném závěsu za nadávkami skončily v uplynulém roce intriky a pomlouvání, kdy se s touto formou agrese od muže setkalo 125 respondentů a od ženy 177 respondentů. (viz. Obrázek 15)

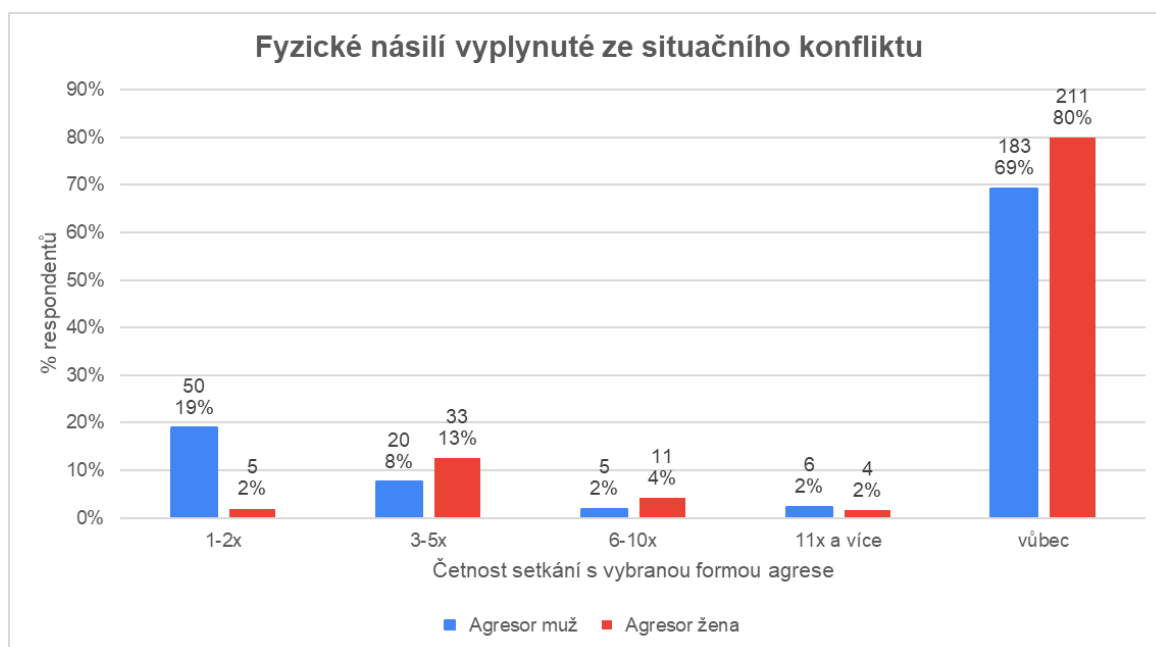
Na druhém konci tohoto žebříčku, tedy nejméně používanou formou agrese je forma fyzického násilí – šikana, kdy s šikanou od muže se setkalo 36 respondentů a s šikanou od ženy 29 respondentů. (viz. Obrázek 12)

Přehled četnosti setkání respondentů s danými formami agrese – rozdělenými dle pohlaví agresorů jsou znázorněny na následujících obrázcích 10–17. Škála četnosti agrese je odlišná u fyzických agresí a verbálních agresí. Důvodem je časté předcházení verbální agrese té fyzické. Tento výrok Pavlovského potvrzuje i výzkumné šetření, kdy se respondenti setkali s fyzickou agresí u jednotlivých forem v rozmezí 11–39 % (viz obrázek 8) a s verbální agresí u jednotlivých forem agrese se respondenti setkali v rozmezí mezi 38–67 %. (viz obrázek 9)

Při komplexnějším pohledu na grafy lze pozorovat, že při setkání respondentů s jakoukoliv formou agresí jich zpravidla nejvíce uvedlo, že s fyzickou formou agrese mají zkušenost 1-2x za uplynulých dvanáct měsíců, u verbální 1-5x, což odpovídá nejnižší možné hodnotě setkání se s agresí.

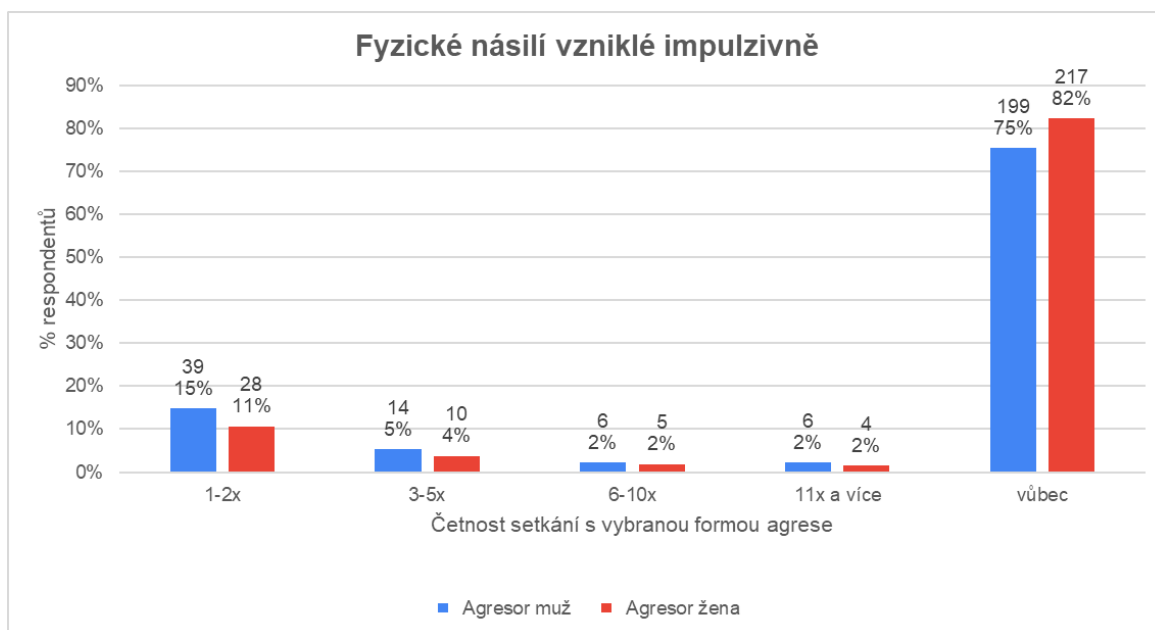
Nejvyšší hodnoty jsou uváděny v malém množství. Forma agrese s nejvyšší četností opakování v uplynulém roce jsou nadávky, s kterými se setkalo 31x a více od ženského agresora 20 respondentů a od mužského dokonce 25. (viz obrázek 16)

Obrázek 10 - Fyzické násilí vyplynuté ze situačního konfliktu (respondent oběť)

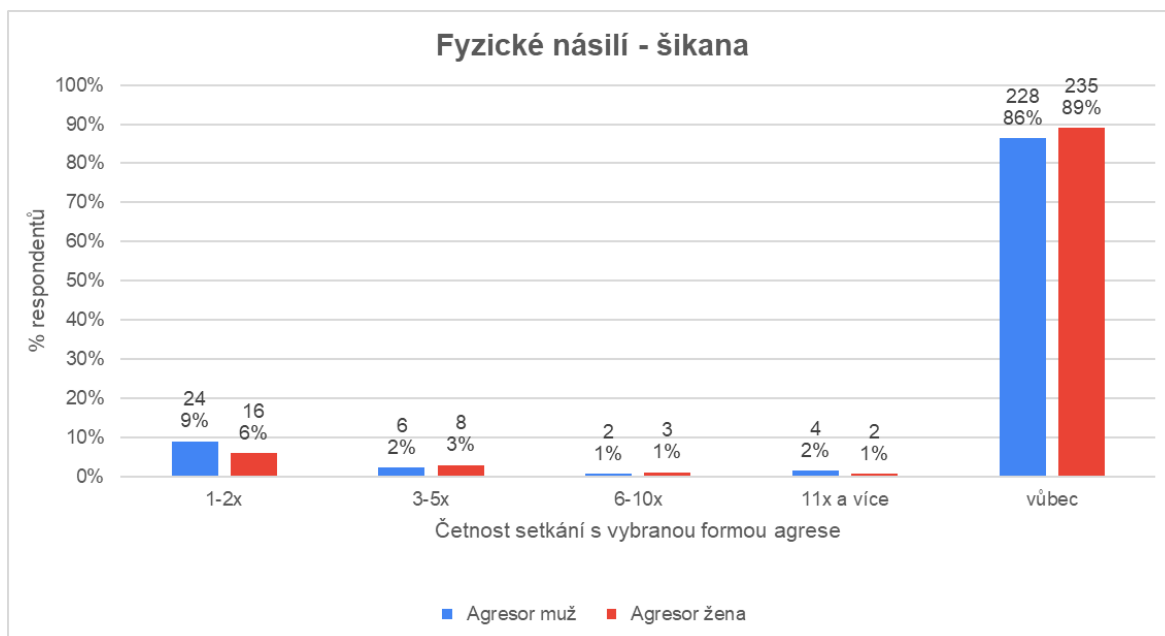
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 11 - Fyzické násilí vzniklé impulzivně (respondent oběť)

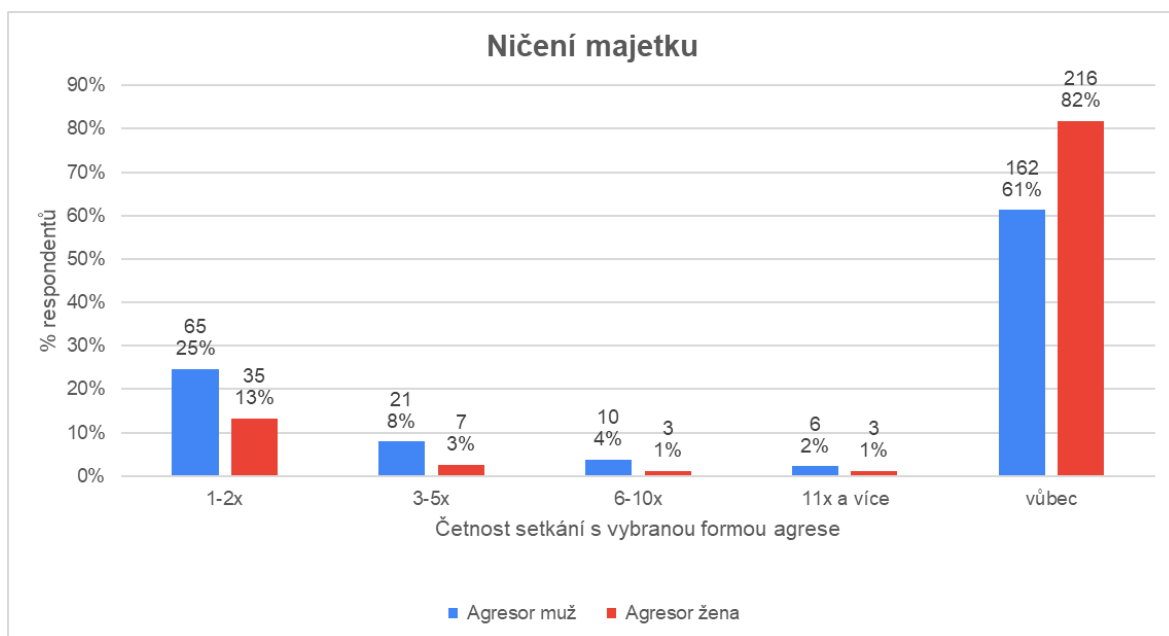
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 12 - Fyzické násilí – šikana (respondent oběť)

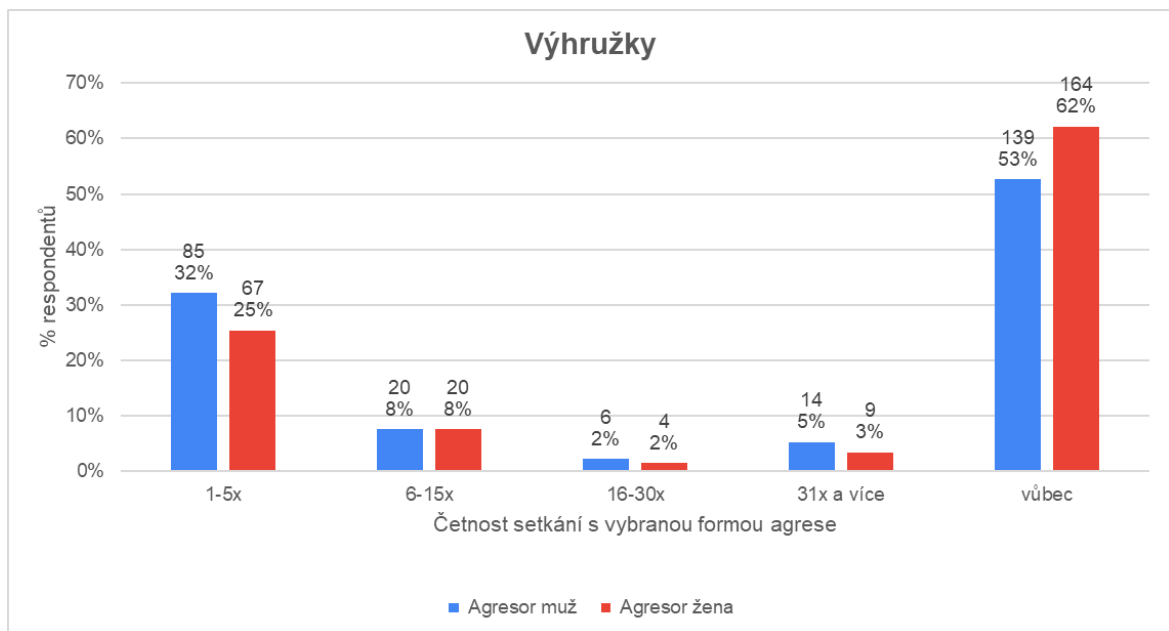
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 13 - Ničení majetku (respondent oběť)

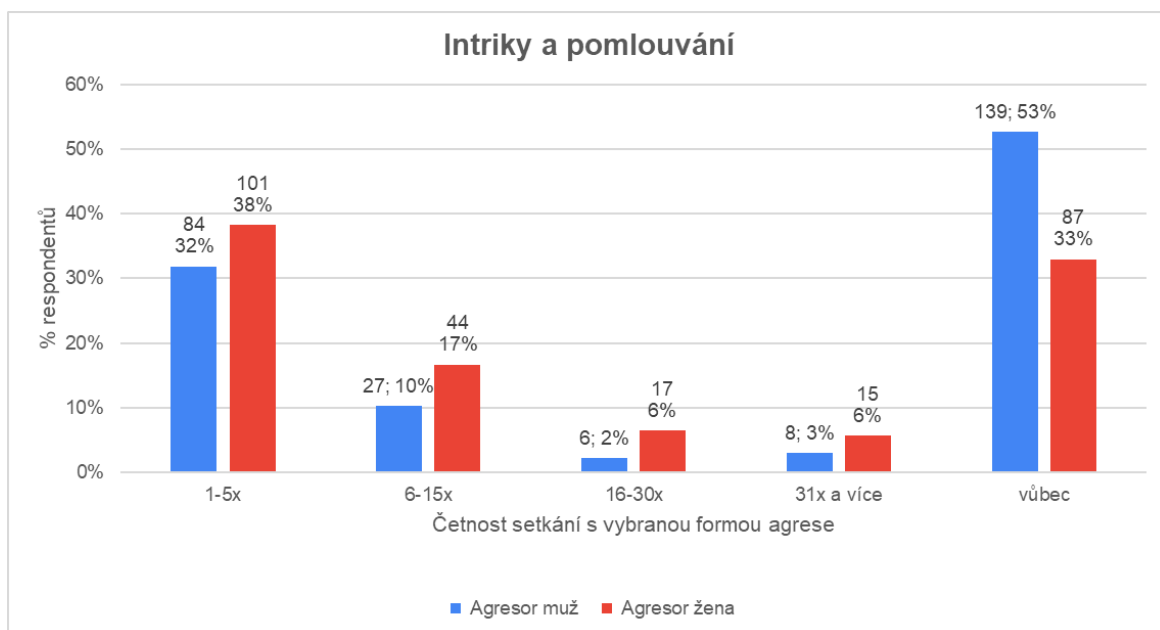
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 14 – Výhrušky (respondent oběť)

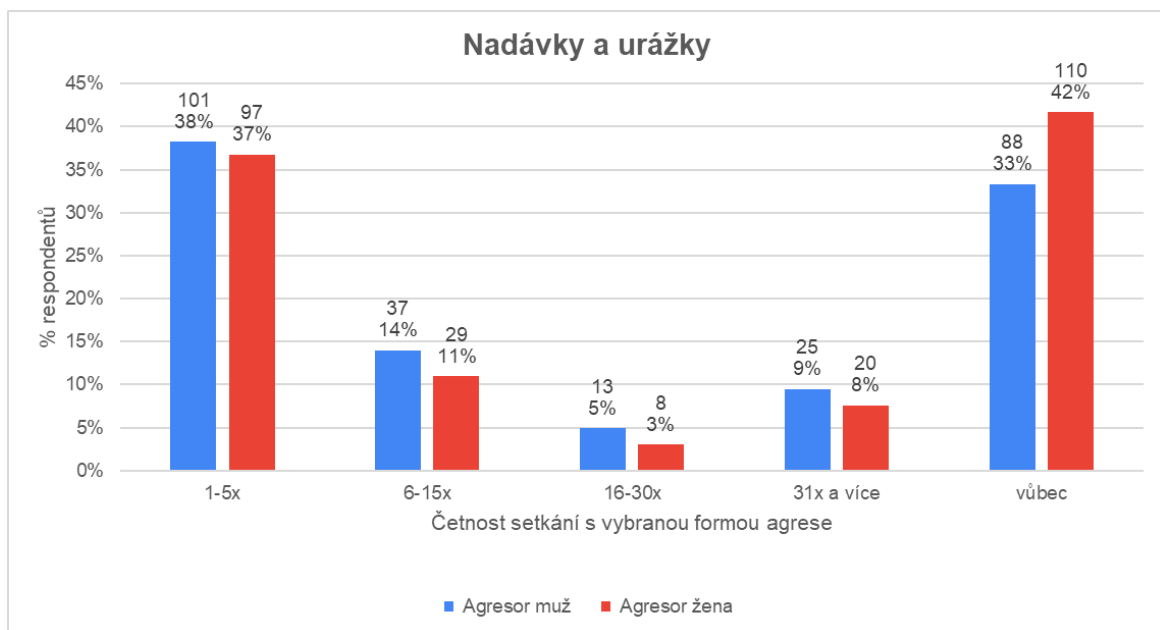
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 15 - Intriky a pomlouvání (respondent obět)

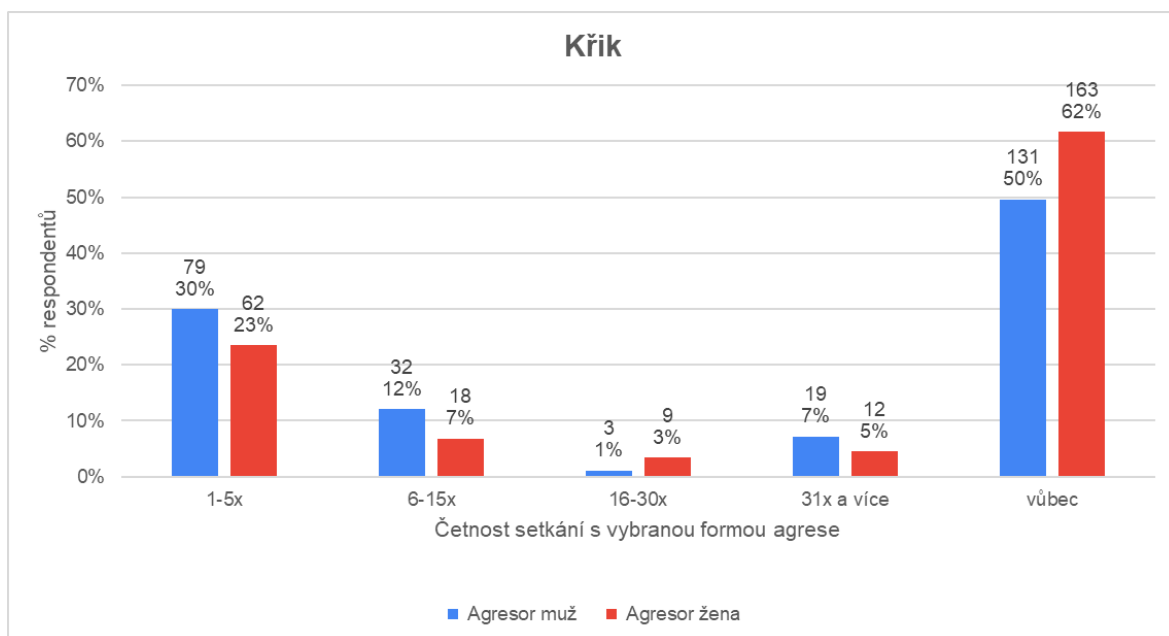
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 16 - Nadávky a urážky (respondent obět)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 17 – Křik (respondent oběť)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

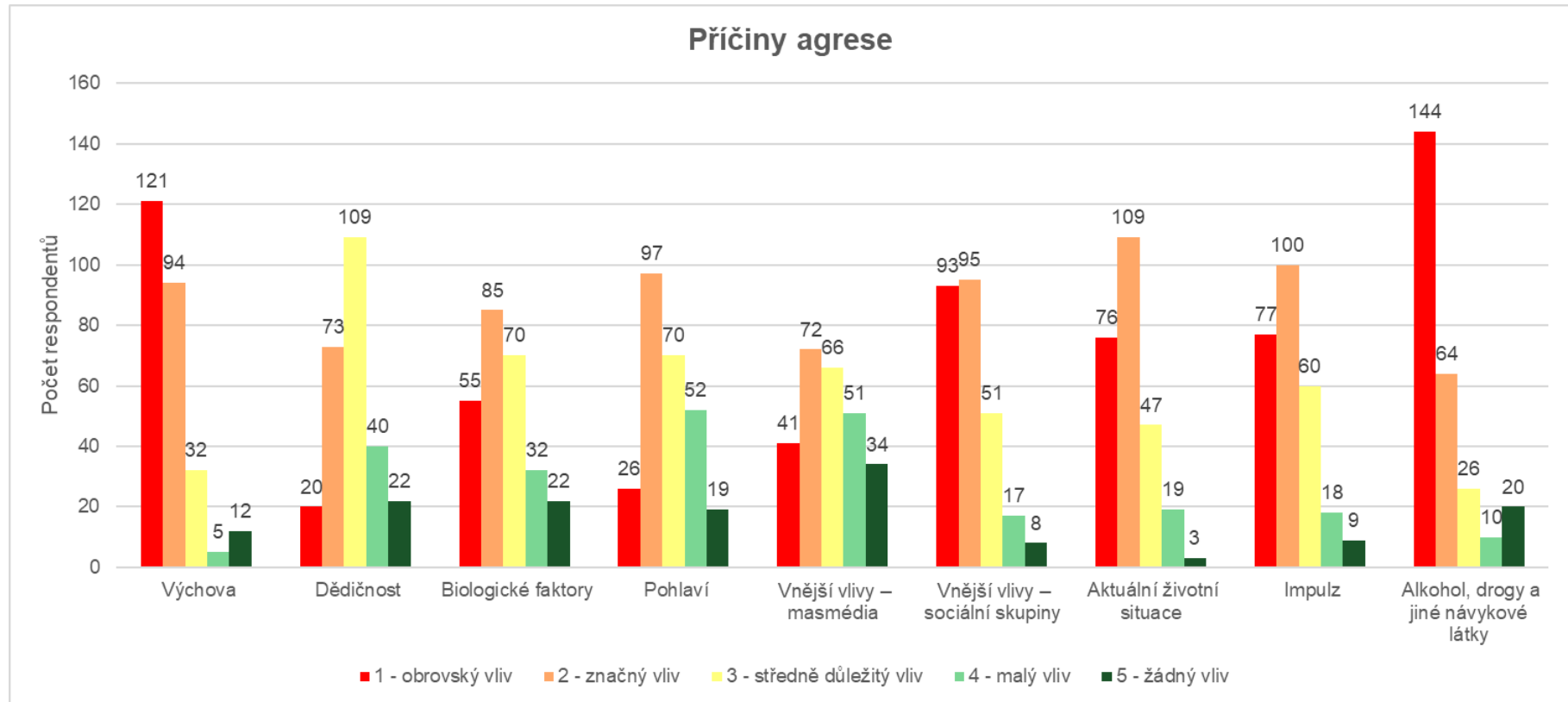
V části dotazníku týkajícího se na formy agrese byl ponechán prostor na využití otevřené otázky "Jiné", ze které vyplynulo několik dalších typů agrese, se kterými se respondenti setkali. Hned tři respondenti uvedli, že byli v uplynulém roce sexuálně obtěžováni od muže a dva sexuálně obtěžováni od ženy. Dále byly zmíněny psychické nátlaky, vydírání a šikana.

3. Výzkumná otázka – Jaké příčiny mají na agresi útočníků největší vliv?

Respondenti byli dotázáni na míru vlivu, kterou podle nich představují jednotlivé příčiny agrese na škále od 1-5 vše z pohledu oběti. Přičemž 1 představovala obrovský vliv, 5 naopak žádný vliv. Celkem bylo hodnoceno devět příčin agrese.

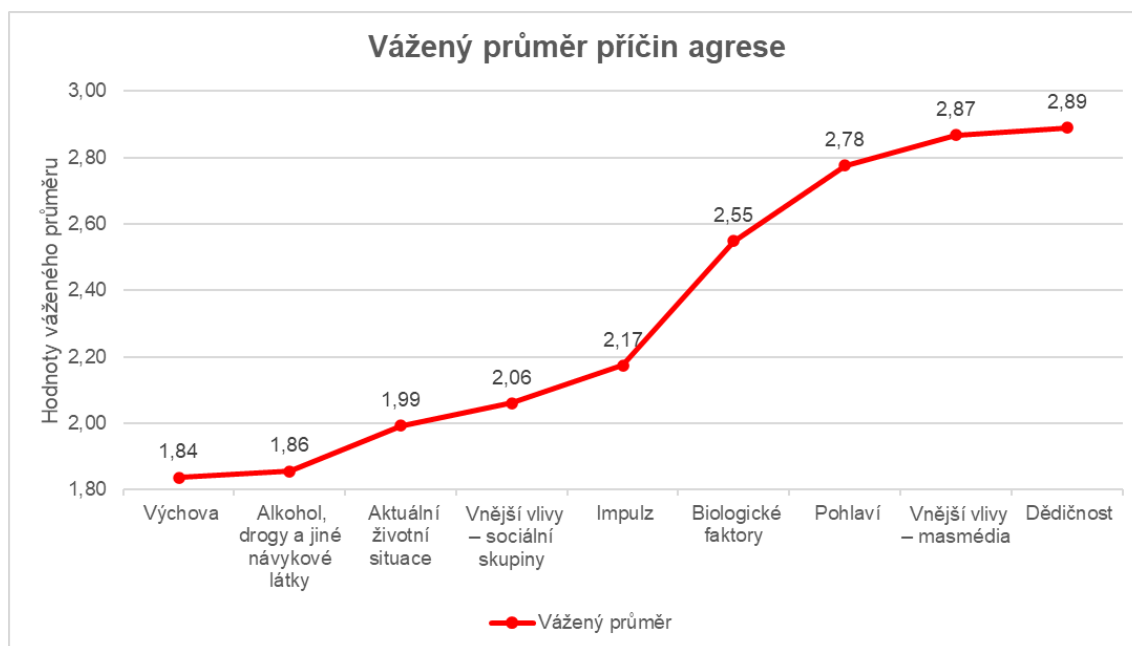
Nejčastěji převažovala odpověď, že obrovský vliv na agresory mají dle respondentů alkohol, drogy a jiné návykové látky (celkem 144x), druhou nejvlivnější příčinou je výchova (121x). Naopak žádný vliv mají dle odpovědí respondentů vnější vlivy - masmédi (34 respondentů) (viz obrázek 18).

Obrázek 18 - Příčiny agrese (respondent oběť)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 19 - Vážený průměr příčin agrese (respondent oběť)

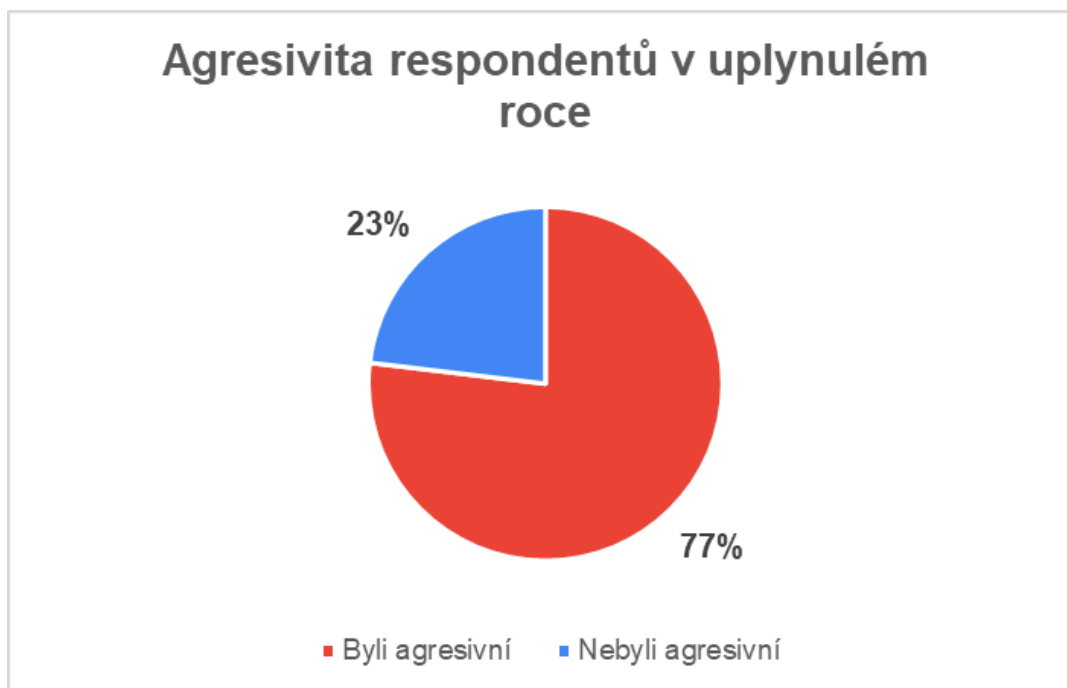
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Příčiny agrese byly váženým průměrem přepočítány, aby byly řádně zahrnuty a zhodnoceny všechny vymezené škály (značný vliv, středně důležitý vliv, malý vliv). Z váženého průměru vzešla jako nejvlivnější příčina agrese výchova (1,84), až na druhém místě alkohol, drogy a jiné návykové látky (1,86). Dle Zdeňka Matějčka je možné agresi předejít právě výchovou, kdy bylo prokázáno, že rodiče trestající své děti mají své potomky agresivnější než rodiče, kteří své děti netrestají, což potvrzuje i Milan Nekonečný. Po propočtu váženého průměru se příčinou s nejmenším až žádným vlivem stala dědičnost (2,89). Ta nahradila vnější vlivy – masmédia, které byly nejčastěji respondenty označeny v dotazníkovém šetření hodnotou 5 – žádný vliv.

4. Výzkumná otázka – Byli respondenti v uplynulém roce agresivní?

V případě otázky na agresivitu samotných respondentů 203 z nich uvedlo, že byli agresivní na své okolí a rovněž se ocitli v roli agresora. (viz obrázek 20) To je přibližně 1,157x méně, než kolik respondentů se s agresi setkalo z pozice oběti. Z toho vyplývá, že výzkumný vzorek respondentů se častěji setkává s agresi na svou osobu, než se agresivně chová k druhým.

Obrázek 20 - Agresivita respondentů v uplynulém roce

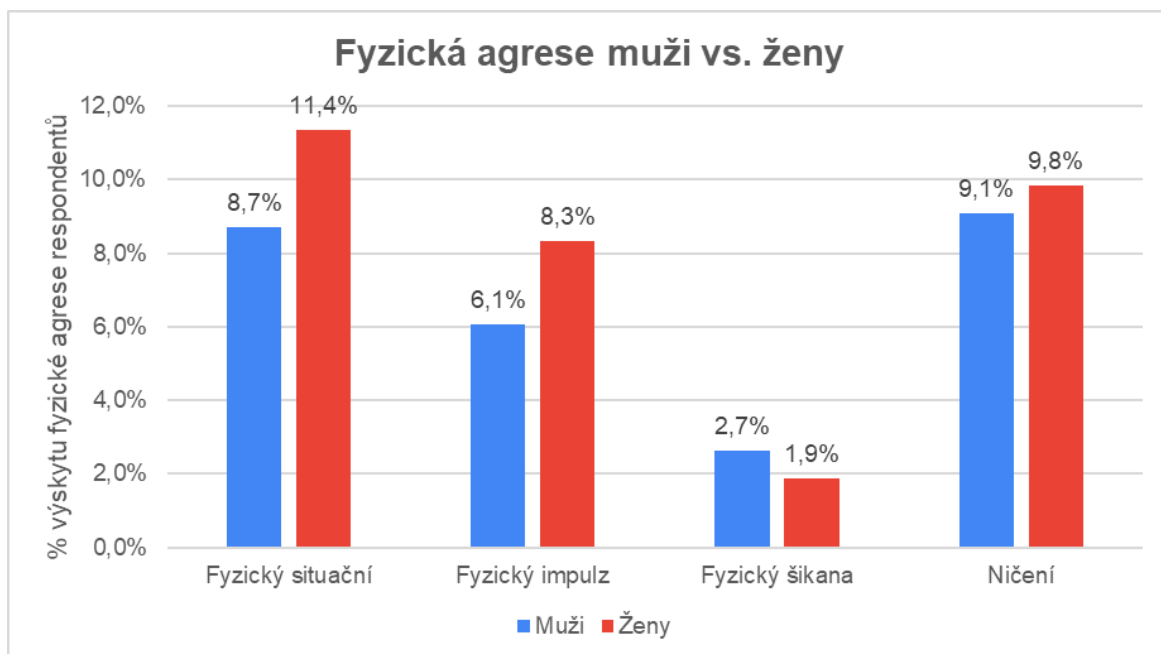
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

5. Jakých forem agrese se respondenti dopouštěli? A jaké pohlaví dominuje u jednotlivých forem agrese?

Již v teoretické části bylo představeno několik autorů, kteří ve svých dílech uvádí, že agresori jsou častěji muži než ženy. Pokud jsou však pohlaví vyprovokována, rozdíly mezi nimi se smývají. (Vágnerová, Baumgartner, webové stránky)

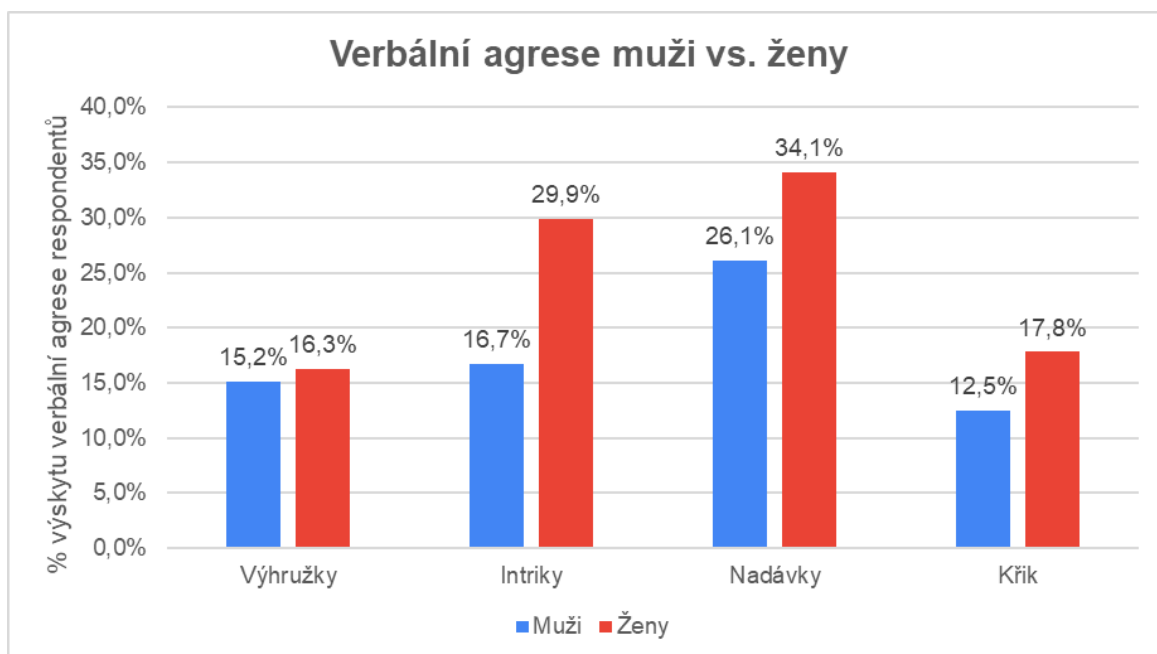
To se prokázalo i ve výsledcích výzkumného šetření. Na obrázku 21 a 22 lze pozorovat, že ženy dokonce převyšují muže v používání agrese na své okolí. Zároveň na obrázku 32 vidíme, že váženým průměrem příčin agrese dosáhl impulz nejnižší hodnoty (2,31), což dokazuje největší vliv. Toto zjištění vysvětluje, proč jsou ženy v tomto případě agresivnější a potvrzuje to tvrzení, že impulzy smazávají rozdíly v agresi mezi muži a ženami.

Obrázek 21 - Fyzická agrese muži vs. ženy (respondent agresor)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 22 - Verbální agrese muži vs. ženy (respondent agresor)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

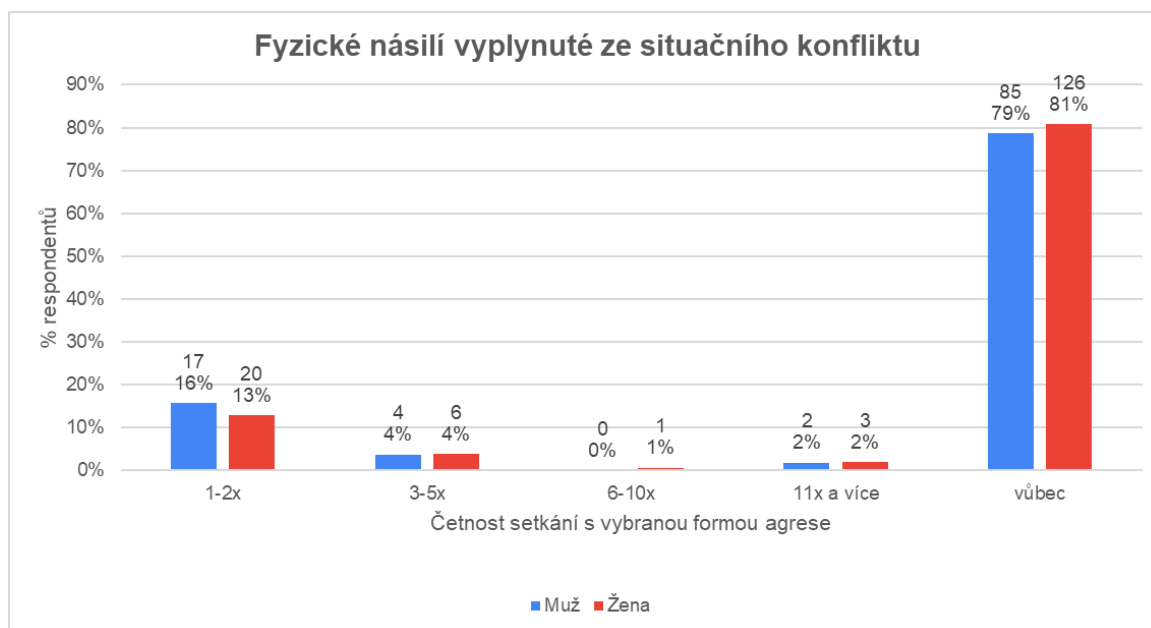
Stejně jako se respondenti nejvíce setkávali s nadávkami a intrikami, i oni sami se nejvíce dopouštěli těchto forem agresí. Nadávek a urážek se v minulém roce dopustilo 69 mužů a 90 žen, intrik a pomlouvání 44 mužů a 79 žen. (viz. Obrázek 28 a 29) Nejméně používanou formou agrese je šikana, které využilo pouze 7 mužů a 5 žen (viz obrázek 25).

Pokud se však respondenti přeci jen nějaké z forem agrese dopustili, platí totéž, co u hodnocení forem agrese z pohledu oběti. Nejčastěji byla označena nejnižší hodnota četnosti dané formy, u fyzické agrese 1-2x u verbální agrese 1-5x.

Nejvíce používanou formou fyzické agrese je ničení majetku, které se dopustilo 50 respondentů (viz obrázek 26). U verbální agrese je nejméně používanou formou křik, kterého se dopustilo 80 respondentů (viz obrázek 30).

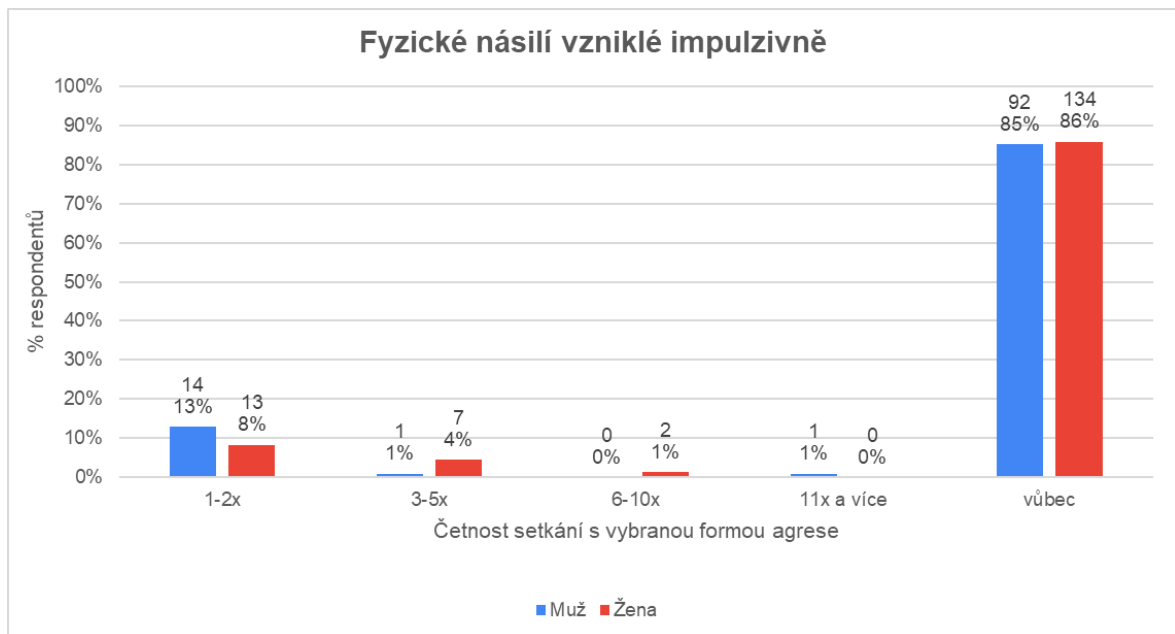
Možnost doplnění formy agrese dle vlastního uvážení respondenta nebyla využita.

Obrázek 23 - Fyzické násilí vyplývající ze situačního konfliktu (respondent agresor)

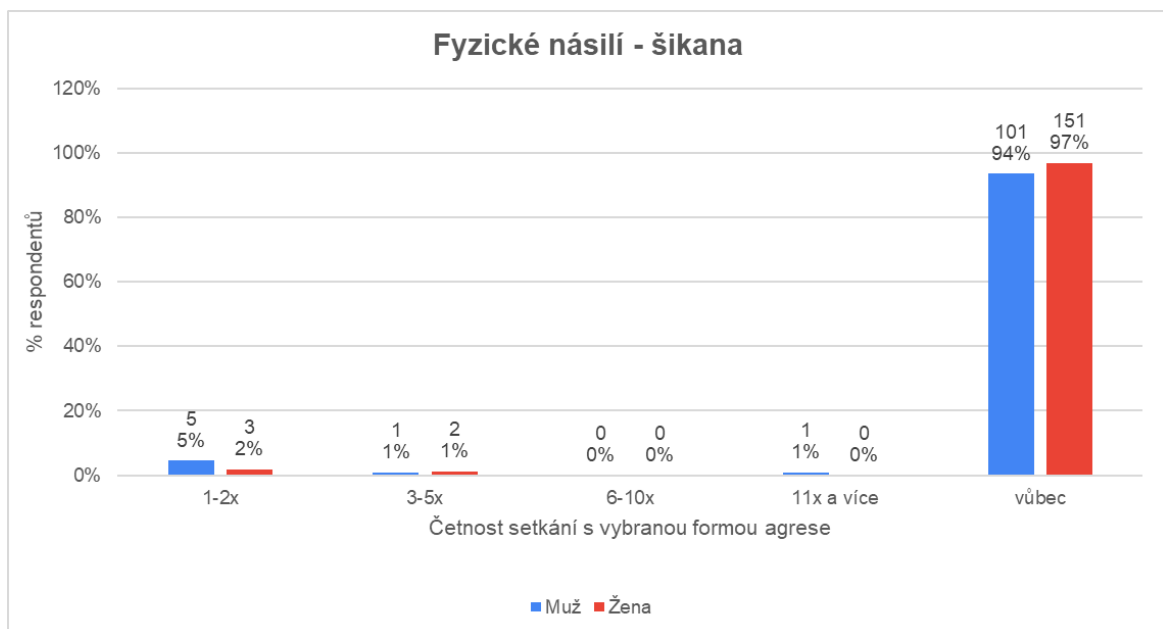
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 24 - Fyzické násilí vzniklé impulzivně (respondent agresor)

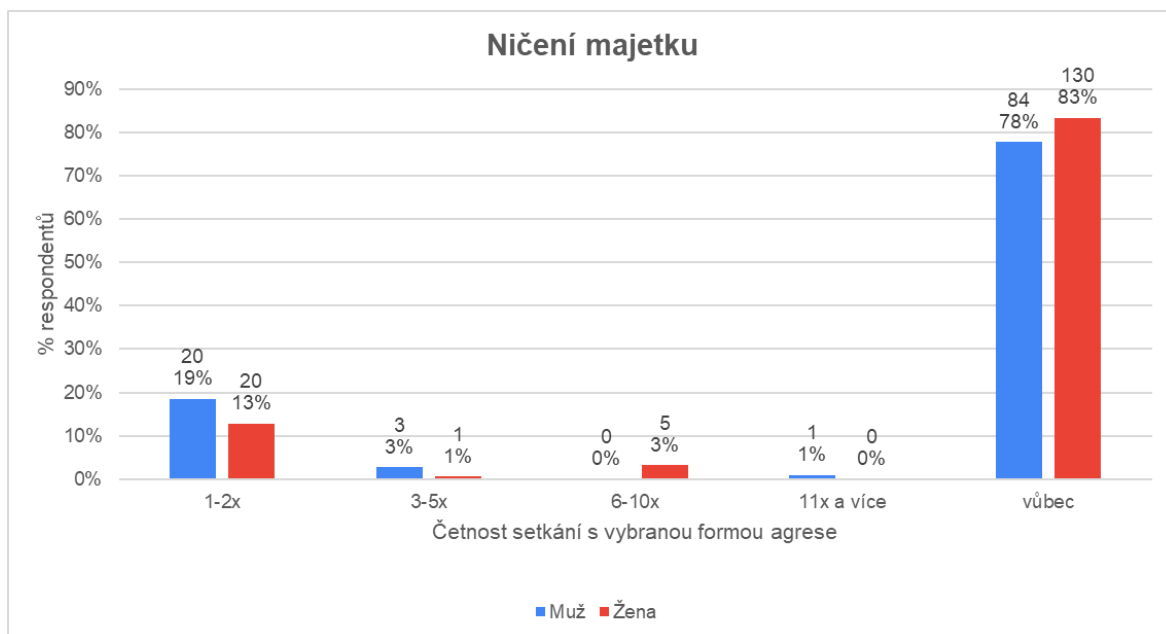
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 25 - Fyzické násilí - šikana (respondent agresor)

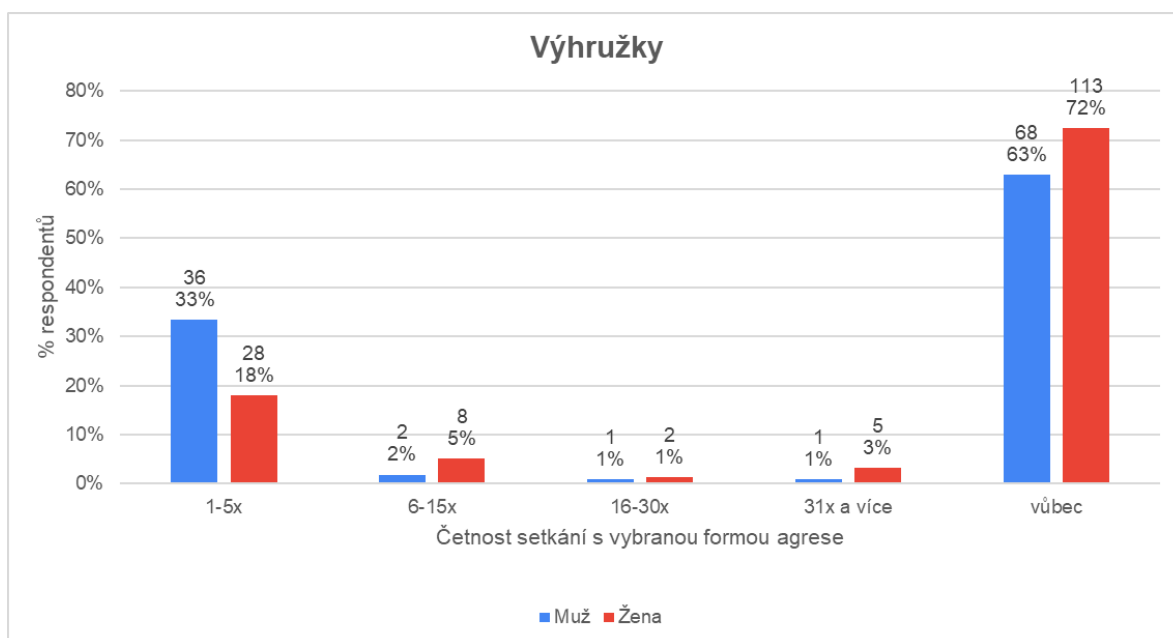
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 26 - Ničení majetku (respondent agresor)

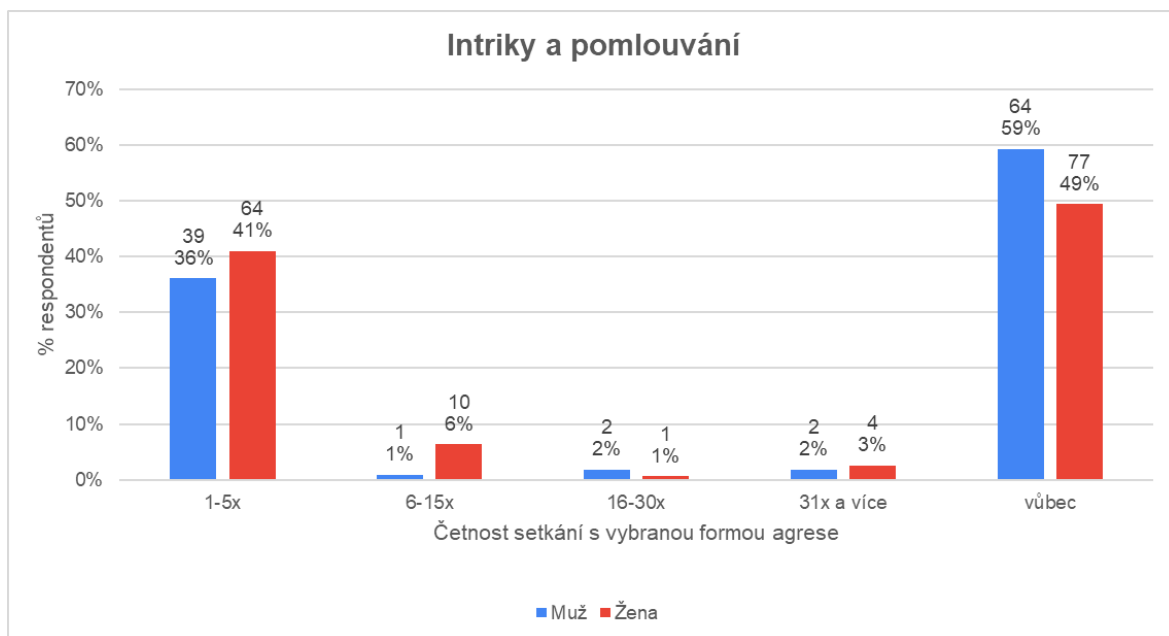
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 27 - Výhrůžky (respondent agresor)

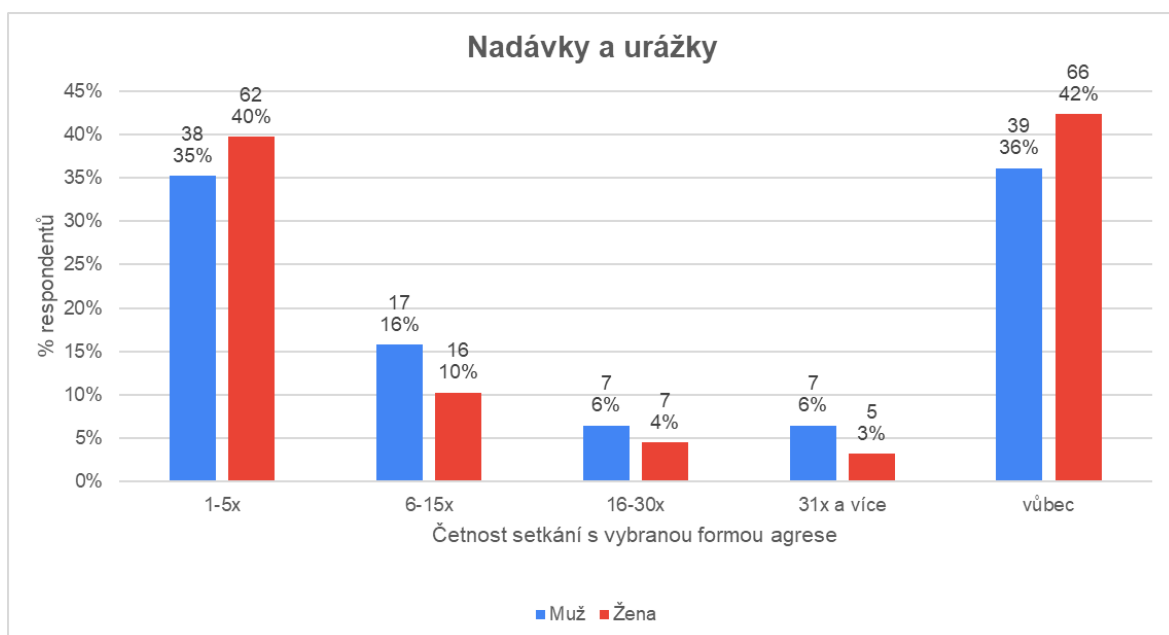
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 28 - Intriky a pomlouvání (respondent agresor)

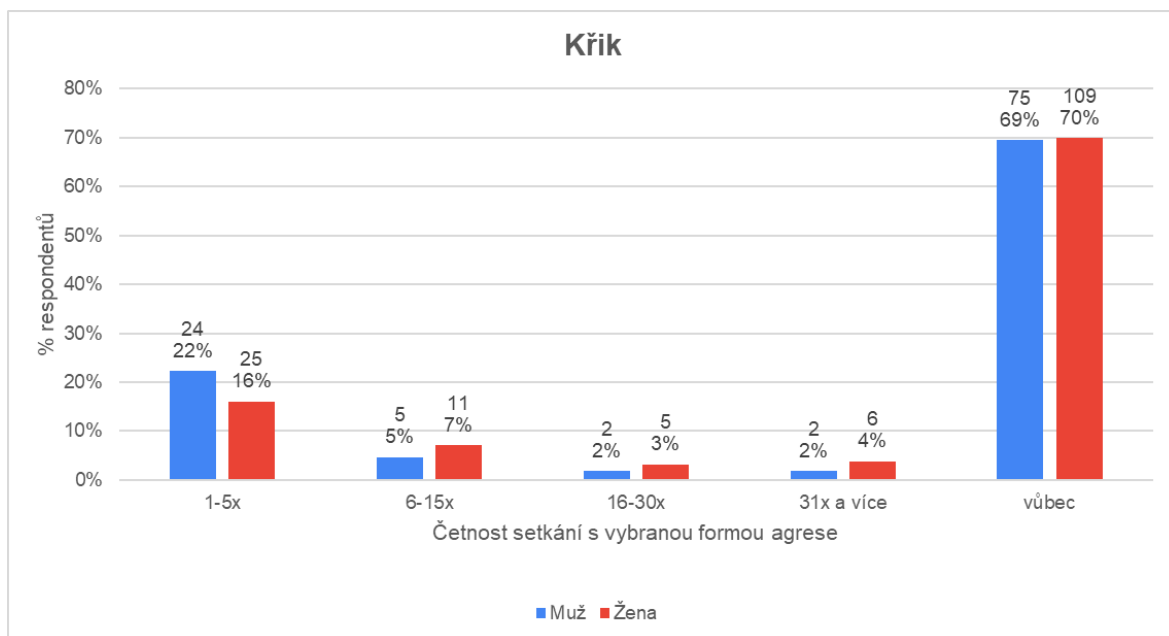
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 29 - Nadávky a urážky (respondent agresor)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Obrázek 30 - Křik (respondent agresor)

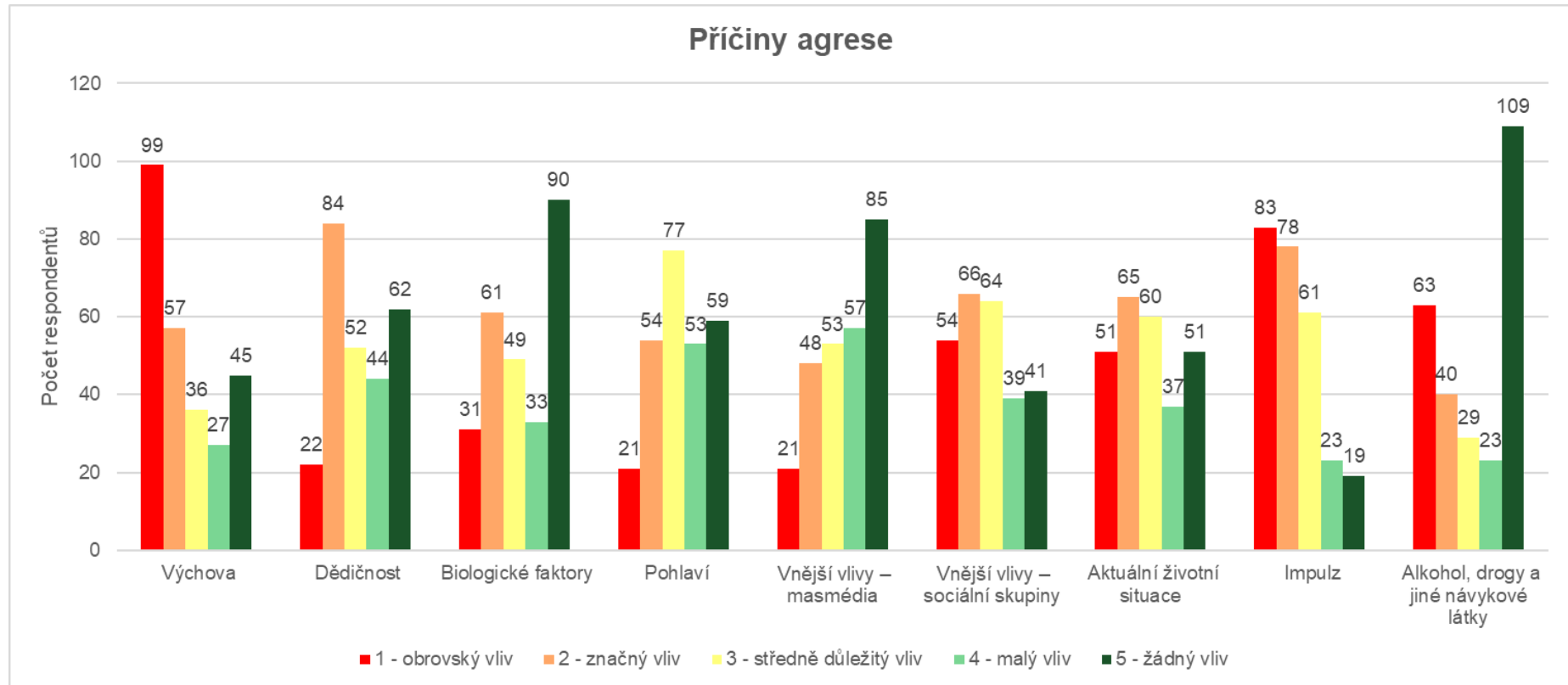
Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

6. Jaké příčiny mají na agresi respondentů největší vliv

Respondenti hodnotili vliv devíti příčin na vlastní agresi. Nejčastěji odpovídali, že obrovský vliv na ně má výchova (99 respondentů), čímž se opět potvrzuje výrok Zdeňka Matějčka, který mluví o výchově jako o největším vlivu na člověka. Druhou příčinou nejvíce označovanou hodnotou 1 – obrovský vliv, je impulz (83 respondentů) (viz obrázek 31).

Příčina s největším počtem respondentů hodnocená na škále důležitosti 5 - žádný vliv, je alkohol, drogy a návykové látky (109 respondentů), přičemž v první části dotazníku, kdy respondenti odpovídali z pohledu oběti, byla tato příčina označena nejčastěji hodnotou 1 – obrovský vliv (viz obrázek 18).

Obrázek 31 - Příčiny agrese (respondent agresor)

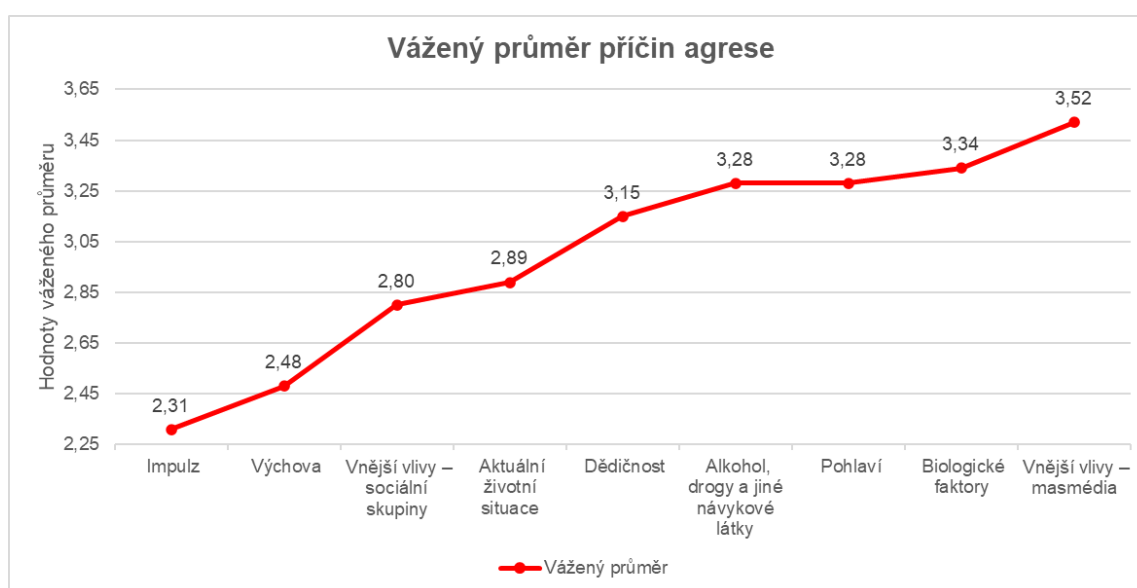

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Příčiny agrese na respondentovu agresi byly taktéž přepočítány váženým průměrem, a to za účelem zjištění nejlivnější z nich (viz obrázek 32). Tou se s hodnotou 2,31 stal impulz, což znovu vysvětluje, proč jsou mezi respondenty častěji agresivnější ženy než muži (viz obrázek 21 a 22).

Příčinou považovanou respondenty za nejlivnější je výchova s hodnotou 2,48 a nejméně vlivným faktorem jsou vnější vlivy – masmédia dosahující hodnoty 3,52.

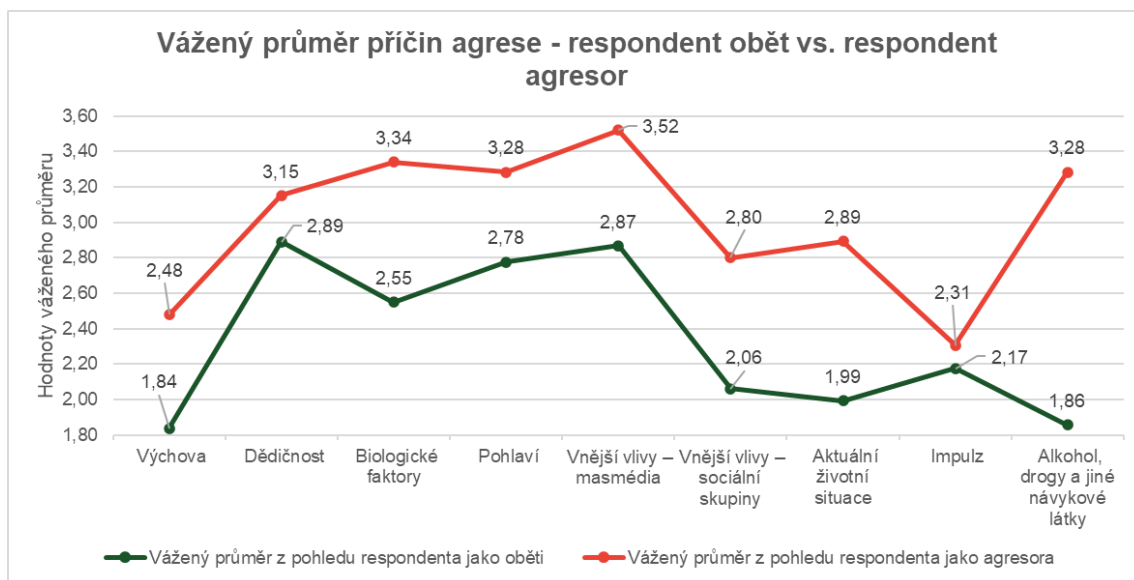
Obrázek 32 - Vážený průměr příčin agrese (respondent agresor)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

Pro srovnání příčin z pohledu respondenta jako oběti, tak agresora, byl vytvořen graf, ze kterého lze vyvodit, že všem devíti faktorům přisuzuje respondent menší vliv. V případě vykonávání agrese na druhých oproti příčinám agrese mířených na jeho osobu, kde je vliv uvedených příčin mnohem vyšší. Tyto rozdíly lze přisuzovat subjektivitě respondentů (viz obrázek 33).

Obrázek 33 - Vážený průměr příčin agrese - respondent obět' vs. respondent agresor

Zdroj: Vlastní zpracování, 2023

5.3 DISKUZE

Agrese není fenoménem pouze dnešní společnosti. Provází lidskou i zvířecí společnost od jejích počátků. Lidským úkolem je přetvořit agresi v něco dobrého a pozitivního.

Ve výzkumu byla myšlenka běžnosti agrese ve společnosti potvrzena statistickými údaji, kdy se lidé účastníci se dotazníkového šetření z valné většiny s agresí setkali. Více jak tři čtvrtiny z nich sami agresi použili, a to za pouhých dvanáct měsíců. Pokud by se pozorované časové období prodlužovalo, nezbyl by na světě člověk, který by se s agresí ve společnosti nikdy nesešel. Toto zjištění může být pro mnohé děsivé, avšak v běžném životě nám nepřijde míra agresivity nikterak převratná. Vše vychází z nastavení lidské společnosti, která určitou míru agresivity považuje za přijatelnou.

Četnosti agresivity v sobě zahrnovala 1. a 4. výzkumná otázka, přičemž první se zabývala setkání respondentů s agresí zaměřenou na jejich osobu a použitím agrese samotných respondentů na ostatní. V obou otázkách jednoznačně převažovala odpověď, že se respondenti setkali nebo použili agresi v uplynulém roce. S agresí se setkalo 89 % respondentů, ale pouze 77 % bylo agresivní na své okolí. Rozdíl 12 % lze přisuzovat subjektivitě respondentů, kteří jí mohou být ovlivněni a nemusí si svojí agresi chtít připouštět. Za další důvod lze považovat těžké vybavení si situace ve 12 měsíčním úseku a v neposlední řadě je pocházení z určité sociální skupiny, kde není agrese tak časté, také jedním z ovlivňujících faktorů

Formami agrese a dominancí určitého pohlaví u jednotlivých forem agrese se zabývala 2. a 5. výzkumná otázka. Opět nejprve z pohledu respondenta jako oběti setkávající se s agresí, následně z pohledu respondenta jako samotného agresora.

Dominance pohlaví u jednotlivých forem agresí ve výzkumné otázce č.2 nebyla nikterak překvapující. Muži dominovali ve všech fyzických formách agrese a mimo intrik i ve všech formách agrese verbální. Ve výzkumné otázce č.5 se výsledky rapidně změnily a z pohledu respondenta jako agresora dominovaly ve všech formách fyzické i verbální agrese ženy. Jedinou výjimkou, kde zůstali muži aktivnější je šikana. Důležité je, že procentuální rozdíl mezi šikanou mužů a žen je pouhých osm desetin procenta.

Změnu těchto výsledků mezi druhou a pátou výzkumnou otázkou je možné přisuzovat příčinám vzniklým agresí. Z teoretické části víme, že pokud jsou lidé ovlivněni impulzem, rozdíly mezi agresí jednotlivých pohlaví se smývají. Respondenti za příčinu své agrese nejčastěji označovali právě zmiňovaný impuls.

Dalším důvodem ovlivňujícím výsledky jsou nevyrovnanosti počtu respondentů u obou pohlaví, zatímco počet žen vyplňujících dotazník dosáhl 156 osob, mužů bylo pouhých 108, to je o 48 odpovědí méně.

Pokud bychom se blíže podívali na jednotlivé formy agrese, výsledky jsou velice podobné. V obou případech, ať už z pohledu respondenta jako oběti nebo z pohledu respondenta jako agresora, jednoznačně převažovaly formy agrese verbální nad formami agrese fyzické.

Nejméně častou formou agresí je agrese fyzická, tedy nejzávažnější forma agrese z forem uvedených v dotazníku. Nejčastější formou fyzické agrese je ničení majetku, pravděpodobně proto, že se jedná o agresi nepřímou. Není přímo zaměřená na fyzické ublížení konkrétní osobě, a proto je pro agresora přijatelnější zvolit právě tuto formu agrese. Nejméně častou formou verbální agrese je křik, naopak nejčastější jsou nadávky a urážky, v těsném závěsu s intrikami a pomluvami. Obě tyto formy agrese, nadávky i pomluvy, jsou používány s cílem záměrně někomu ublížit nebo ho poškodit, křik je využíván s úmyslem získání dominance. Účel, kterého chce agresor docílit může být hlavním důvodem, proč byl křik hodnocen tak nízko.

Několik respondentů také uvedlo, že se setkali se sexuálním obtěžováním. Tři útoky byly od muže a dva od ženy. V tomto malém vzorku respondentů a krátkém časovém úseku se jedná o alarmující počet setkání s touto formou agrese.

Příčinami agrese se zabývala 3. a 6. výzkumná otázka. Z obou pohledů respondenta byla hodnocena výchova na vysokých příčkách. Z pohledu respondenta jako oběti se váženým průměrem stala výchova nejméně. Z pohledu respondenta jako agresora je výchova na druhém místě za prvním impulzem. Tento fakt potvrzuje tvrzení několika odborníků zabývajících se tímto tématem a rovněž koresponduje s teoretickou částí práce.

Dalším velice vlivným faktorem, který uvedli respondenti z pohledu oběti, je alkohol drogy a návykové látky. V případě, kdy hodnotili respondenti příčinu své agrese, ji nejvíce respondentů ohodnotilo nejnižší možnou hodnotou 5 - žádný vliv a v celkovém průměrném hodnocení se díky tomu dostal alkohol až na 6.-7. místo. Rázný rozdíl mezi výsledky může být ovlivněn sociální skupinou daných respondentů, ve které se nachází.

Celkově lze říci, že respondenti považují příčiny agrese za méně vlivné, pokud se jedná o jejich osobu. U hodnocení vlivu příčin agrese ostatních, udávali mnohem vyšší známky. Jasně to ukazují výsledky, kdy vliv u žádné příčiny z pohledu respondenta jako agresora nepřekonal vliv příčin z pohledu respondenta jako oběti. Důvodem může být subjektivita daných respondentů.

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo posouzení četnosti setkávání se respondentů s agresí ve společnosti v uplynulém roce. Práce se rovněž zabývala nejběžnějšími formami a příčinami agrese a zkoumala, zda-li jsou agresivnějším pohlavím muži či ženy.

V teoretické části se práce zaměřovala se na definování pojmu agrese. V práci bylo popsáno několik druhů agrese, jejich forem, projevů, příčin a v neposlední řadě možností předcházení agrese. Teoretická část je opřena o řadu publikací zabývajících se touto problematikou.

V úvodu praktické části byl představen kvantitativní výzkum s výzkumnými cíli a otázkami práce, které byly rozděleny na dvě části. V první části byly otázky postaveny z pohledu respondenta jako oběti, který se setkal s agresí na svoji osobu. V druhé části byly otázky postaveny opačně, agresorem je sám respondent. Na jejich základě byl vytvořen dotazník, který byl distribuován především elektronickou formou. Starším respondentů byl dotazník podán papírově. Výzkumu se zúčastnilo 264 respondentů s mírnou převahou žen. Výsledky byly zpracovány za pomoci kontingenčních tabulek a znázorněny v několika grafech.

Výzkumem byla běžnost agrese ve společnosti potvrzena. Stejně tak výsledky korespondovaly s několika výroky významných psychologů zabývajících se touto problematikou. Byly určeny nejběžnější formy verbální i fyzické agrese a příčiny jejich vzniku.

Práce byla zakončena diskuzí, kde byly porovnávány duplikované výzkumné otázky z pohledu respondenta oběti a respondenta agresora společně. Byly zde vyzdvihnuty výsledky potvrzující výroky z teoretické části, a naopak posuzovány důvody, proč některé z nich s teoretickou částí nekorespondují.

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti nevnímají svoje agresivní působení tak silně jako agresi, která je vyvíjena na ně jinou osobou.

Téma a problematika agrese ve společnosti je veliče široké téma a bakalářská práce ji nemůže kompletně pojmout, proto se tímto tématem chci zabývat i nadále, jelikož je agrese nevymírajícím fenoménem.

RESUMÉ

Bakalářská práce popisuje agresi ve společnosti. Teoretická část práce vymezuje pojem jako takový, zabývá se formami agrese a jejími hlavními příčinami. Práce vysvětluje, že agrese nemusí být nutně negativním jevem. Praktická část bakalářské práce pomocí kvantitativního výzkumu posuzuje, jak často se v uplynulém roce vyskytuje agrese ve společnosti a jaké jsou její hlavní formy, příčiny a porovnává agresivitu u obou pohlaví. Součástí práce je dotazník předložený vybraným respondentům.

SEZNAM LITERATURY

BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-115-8.

CANETTI, Elias. 1994. *Masa a moc*. 1. vyd. Praha: Arcadia. Studio klasik. ISBN 80-858-1208-8.

CEPNÍKOVÁ, Tereza. *Rozhodování pacientů o čerpání služeb ve vybrané nemocnici v kontextu jejich informovanosti*. Praha, 2020. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Peter Pažitný.

ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.

DAHLKE, Rüdiger. *Agrese jako šance: psychická podstata zdravotních problémů a onemocnění*. Přeložil Václav KLUMPAR. V Praze: Ikar, 2005. ISBN 80-249-0546-9.

FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: úvod do studia*. Praha: Armex Publishing, 2021. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-83-0.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-.

HŘEBÍČKOVÁ, Martina, Petr MACEK a Ivo ČERMÁK, ed. *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. ISBN 80-86620-06-9.

JANATA, Jaromír. *Agrese, tolerance a intolerance*. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-889-X.

KOUKOLÍK, František. *Chlap kousl psa: lidé v roce 2021*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4796-8.

LEPŠ, Jan, 2007. Kapitola 2 - Testování hypotéz. Testy dobré shody. Katedra botaniky [online]. [cit. 25. 3. 2023]. Dostupné z: <https://botanika.prf.jcu.cz/suspa/vyuka/materialy/KAP2.pdf>

LORENZ, Konrad. *Takzvané zlo: přírodní zákonitosti agrese*. Přeložil Alena VESELOVSKÁ. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1477-9.

LOVAŠ, Ladislav, 2010. *Agresia a násilie*. Bratislava: Ikar. ISBN 978-805511752-2.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

PACHER, Petr. *Pracovní psychologie*. Praha: University of Applied Management, 2017. ISBN 978-80-88186-14-4.

PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4332-5.

PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. 2., dopl. vyd. Praha: Triton, 2010. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7387-378-3.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-28-5.

PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

ZVÁROVÁ, Jana, 1999. *Základy statistiky pro biomedicínské obory*. Muni.cz [online]. [cit. dne 25. 3. 2023]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/pharm/podzim2020/F1IS1_15/um/download_psa_biomedicina_1.pdf

INTERNETOVÉ ZDROJE

Z webových stránek Vězeňské služby České republiky <<https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>> [cit.dne 14.2.2023] [online]

Z webových stránek Šance dětem < <https://sancedetem.cz/agresivita-na-vzestupu#nasili-opravdu-plodi-nasili>> [cit.dne 21.2.2023] [online]

Z webových stránek Wikipedia <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Individuace>> [cit. dne 21.10.2022] [online]

Z webových stránek Wikipedia <<https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1sil%C3%AD>> [cit.dne 12.2.2023] [online]

Z webových stránek Wikipedia <https://en.wikipedia.org/wiki/Arnold_H._Buss> [cit. dne 21.10.2022] [online]

Z webových stránek Wikisofia <https://wikisofia.cz/wiki/Agrese_a_n%C3%A1sil%C3%AD,_jej%C3%AD_zdroje,_souvislosti> [cit.dne 12.2.2023] [online]

Z webových stránek Wikisofia <<https://wikisofia.cz/wiki/Agresivita>> [cit.dne 12.2.2023] [online]

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Obrázek 1 - Statistická vězeňská ročenka z roku 2021	14
Obrázek 2 - Vztah mezi odsouzením otců a synů	16
Obrázek 3 - Pohlaví	25
Obrázek 4 - Věk.....	26
Obrázek 5 - Muži věk	26
Obrázek 6 - Ženy věk	27
Obrázek 7 – Setkání respondentů s agresí v uplynulém roce	28
Obrázek 8 – Fyzická agrese muži vs. ženy (respondent obět')	29
Obrázek 9 – Verbální agrese muži vs. ženy (respondent obět').....	30
Obrázek 10 - Fyzické násilí vyplynuté ze situačního konfliktu (respondent obět').....	31
Obrázek 11 - Fyzické násilí vzniklé impulzivně (respondent obět')	32
Obrázek 12 - Fyzické násilí – šikana (respondent obět')	32
Obrázek 13 - Ničení majetku (respondent obět')	33
Obrázek 14 – Výhrůžky (respondent obět')	33
Obrázek 15 - Intriky a pomlouvání (respondent obět').....	34
Obrázek 16 - Nadávky a urážky (respondent obět')	34
Obrázek 17 – Křik (respondent obět').....	35
Obrázek 18 - Příčiny agrese (respondent obět').....	36
Obrázek 19 - Vážený průměr příčin agrese (respondent obět')	37
Obrázek 20 - Agresivita respondentů v uplynulém roce	38
Obrázek 21 - Fyzická agrese muži vs. ženy (respondent agresor)	39
Obrázek 22 - Verbální agrese muži vs. ženy (respondent agresor)	39
Obrázek 23 - Fyzické násilí vyplynuté ze situačního konfliktu (respondent agresor)	40
Obrázek 24 - Fyzické násilí vzniklé impulzivně (respondent agresor)	41
Obrázek 25 - Fyzické násilí - šikana (respondent agresor)	41
Obrázek 26 - Ničení majetku (respondent agresor).....	42
Obrázek 27 - Výhrůžky (respondent agresor)	42
Obrázek 28 - Intriky a pomlouvání (respondent agresor).....	43
Obrázek 29 - Nadávky a urážky (respondent agresor)	43
Obrázek 30 - Křik (respondent agresor)	44
Obrázek 31 - Příčiny agrese (respondent agresor).....	45
Obrázek 32 - Vážený průměr příčin agrese (respondent agresor).....	46
Obrázek 33 - Vážený průměr příčin agrese - respondent obět' vs. respondent agresor.....	47

PŘÍLOHY**Příloha 1 – Dotazník**

Jste muž nebo žena?

- a) Muž b) Žena

Kolik je vám let?

- a) 15-19 b) 20-35 c) 36-49
d) 50-59 e) 60+

1. Část:

Kolikrát jste se setkali s těmito agresemi mířenými na vaši osobu v období posledních 12 měsíců?

Každá otázka je rozdělena, podle toho, jestli byl agresor muž nebo žena. Prosím při vyplňování této sekce o zvýšenou pozornost a rozlišení těchto kategorií.

Agresor **muž** - Fyzické násilí vyplynuté ze situačního konfliktu (proběhne rychle, příčina agrese je zjevná)

- a) Vůbec
b) 1-2x
c) 3-5x
d) 6-10x
e) 11x a více

Agresor **žena** - Fyzické násilí vyplynuté ze situačního konfliktu (proběhne rychle, příčina agrese je zjevná)

- a) Vůbec
b) 1-2x
c) 3-5x
d) 6-10x
e) 11x a více

Agresor **muž** – Fyzické násilí vzniklé impulzivně (proběhne rychle, ale příčina agrese není zjevná)

- a) Vůbec
b) 1-2x
c) 3-5x
d) 6-10x
e) 11x a více

Agresor **žena** – Fyzické násilí vzniklé impulzivně (proběhne rychle, ale příčina agrese není zjevná)

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Agresor **muž** – Fyzické násilí, které je dlouhodobé, záměrné a opakované (šikana)

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Agresor **žena** – Fyzické násilí, které je dlouhodobé, záměrné a opakované (šikana)

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Agresor **muž** – Ničení majetku

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Agresor **žena** – ničení majetku

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Agresor **muž** – výhrůžky

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x

- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **žena** – výhružky

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **muž** – intriky a pomlouvání (intriky = postranní a nečestné jednání, úskok, lest)

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **žena** – intriky a pomlouvání (intriky = postranní a nečestné jednání, úskok, lest)

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **muž** - nadávky a urážky

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **žena** – nadávky a urážky

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **muž** – křik demonstrující sílu a dominanci bez konkrétního obsahu

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x

- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **žena** – křik demonstrující sílu a dominanci bez konkrétního obsahu

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Agresor **muž** – jiné? Vypište, prosím, jaké a kolikrát.

Agresor **žena** – jiné? Vypište, prosím, jaké a kolikrát.

Jak velký vliv přisuzujete těmto faktorům na agresi jedinců, se kterými jste se setkali?

Úroveň vlivu označujte na škále 1-5, přičemž 1 označuje největší vliv a 5 označuje, že tento faktor žádný vliv neměl

1 obrovský, 2 značný, 3 středně důležitý, 4 malý, 5 žádný

Výchova (člověka ovlivňuje způsob, kterým je vychováván. Pokud výchova není správná a daná osoba se nachází v agresivním prostředí, je pravděpodobné, že jedinec bude mít agresivní sklony)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Dědičnost (pokud má někdo z biologických předků člověka agresivní sklony, je pravděpodobné, že se na daného jedince tyto sklony taky přenesou)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Biologické faktory (změny ve funkci mozku způsobené například nemocí nebo úrazem)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Pohlaví (vliv hormonů jako je například testosteron zvyšující agresivitu)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Vnější vlivy – masmédia (agresivní filmy, hry, televizní nebo novinové zprávy)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Vnější vlivy – sociální skupiny (každého člověka ovlivňuje společnost a kolektiv, ve které se pohybuje – pracovní kolektiv, kolektiv přátel, klub, sport, kroužek, volnočasové aktivity)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Aktuální životní situace – nezaměstnanost, chudoba, zvyšování cen, válka, karanténa - covid

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Impulz (podnět, který u daného jedince vyvolal vztek)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Alkohol, drogy a jiné návykové látky

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Jiné? Vypište, prosím, jaké a hodnotu na škále 1-5

2. Část

Kolikrát jste se dopouštěli těchto agresí vy v období posledních 12 měsíců?

Fyzické násilí vyplynuté ze situačního konfliktu (proběhne rychle, příčina agrese je zjevná)

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Fyzické násilí vzniklé impulzivně (proběhne rychle, ale příčina agrese není zjevná)

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Fyzické násilí, které je dlouhodobé, záměrné a opakované (šikana)

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x

- d) 6-10x
- e) 11x a více

Ničení majetku

- a) Vůbec
- b) 1-2x
- c) 3-5x
- d) 6-10x
- e) 11x a více

Výhrůžky

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Intriky a pomlouvání (intriky = postranní a nečestné jednání, úskok, lest)

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Nadávky a urážky

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Křik demonstrující sílu a dominanci bez konkrétního obsahu

- a) Vůbec
- b) 1-5x
- c) 6-15x
- d) 16-30x
- e) 31x a více

Jiné? Vypište, prosím, jaké a kolikrát.

Jak velký vliv přisuzujete těmto faktorům na vaši agresi?

Úroveň vlivu označujte na škále 1-5, přičemž 1 označuje největší vliv a 5 označuje, že tento faktor žádný vliv neměl

1 obrovský, 2 značný, 3 středně důležitý, 4 malý, 5 žádný

Výchova (člověka ovlivňuje způsob, kterým je vychováván. Pokud výchova není správná a daná osoba se nachází v agresivním prostředí, je pravděpodobné, že jedinec bude mít agresivní sklony)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Dědičnost (pokud má někdo z biologických předků člověka agresivní sklony, je pravděpodobné, že se na daného jedince tyto sklony taky přenesou)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Biologické faktory (změny ve funkci mozku způsobené například nemocí nebo úrazem)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Pohlaví (vliv hormonů jako je například testosteron zvyšující agresivitu)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Vnější vlivy – masmédia (agresivní filmy, hry, televizní nebo novinové zprávy)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Vnější vlivy – sociální skupiny (každého člověka ovlivňuje společnost a kolektiv, ve které se pohybuje – pracovní kolektiv, kolektiv přátel, klub, sport, kroužek, volnočasové aktivity)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Aktuální životní situace – nezaměstnanost, chudoba, zvyšování cen, válka, karanténa - covid

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Impulz (podnět, který u daného jedince vyvolal vztek)

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Alkohol, drogy a jiné návykové látky

1 ----- 2-----3 ----- 4 ----- 5

Jiné? Vypište, prosím, jaké a hodnotu na škále 1-5 _____